

•
ANALELE TIIN IFICE
ALE
UNIVERSIT II „ALEXANDRU IOAN CUZA”
DIN IA I
(SERIE NOU)

ISTORIE

TOM LX
2014

Editura Universit ii „Alexandru Ioan Cuza” din Ia i

CUPRINS

Dănuț Prisecaru, <i>Implicații sociale ale producerii de materii textile în epoca bronzului</i>	11
Iulian Moga, <i>This shall fall upon their children's children! Some considerations regarding funerary curse formulas in Roman Imperial Anatolia</i>	21
Nelu Zugravu, Exempla regum în breviariile latine târzii. <i>Tarquinius Priscus</i>	33
Octavian Bounegru, <i>La mission du Marcus Valerius Maximianus pendant les guerres marcomanniques</i>	47
Violeta-Maria Răileanu, <i>Considerații privind ofițerii de instrucție din garda pretoriană din perspectiva izvoarelor epigrafice</i>	53
***	
Andrei Sălăvăstru, <i>Theology, disease and body politic during the Middle Ages and Early Modern period</i>	61
Alexandru Pînzar, „ <i>Forma iuni prestatale</i> ” în nordul Moldovei. <i>O nouă analiză</i>	79
Iulian Marcel Ciubotaru, <i>Eremitismul și schimonahia în Moldova medievală. Observații cu privire la receptarea canoanelor</i>	91
Ovidiu Cristea, <i>Zvonuri, tiri și istorie: câteva exemple</i>	119
Bogdan-Petru Maleon, <i>O dimensiune puțin explorată a vieții monahale moldovenești în Evul Mediu: producția și schimbul de bunuri</i>	137
Daniel Mîrea, <i>Theodosie voievod, Dragomir Călugăreanu și un document îndoiețnic „din vremea lui Vlad cel Tânăr”</i>	151
Ștefan S. Gorovei, <i>Genealogie dinastică: familia lui Alexandru Vodă I puțin nevădată</i> ..	181
Gheorghe Lazăr, <i>Memorialul Strâmba și ctitoriile ei. Noi contribuții documentare</i>	205
Cătălina Chelcu, <i>Memorialul documentare despre robie în Moldova (1655-1670)</i>	231
Mihai-Bogdan Atanasiu, „ <i>Unul din ultimii cavaleri ai secolului al XVII-lea</i> ” – Vasile Bănschi	239
***	
Ioan-Augustin Guriță, <i>Completări, adăugiri și îndreptări la biografiile unor membri ai familiei Callimachi</i>	247
Mihai Mîrza, <i>Din corespondența episcopului Ioanichie al Romanului (1747-1769)</i> ..	275
Iuliana Stavarachi, <i>Considerații cu privire la cercetarea structurilor socio-spațiale din orașul Iași. Mahalaua Muntenimii până la 1800. Timp și spațiu</i>	307
Laurențiu Rădvan, Mihaela Rădvan, <i>Locurile și oamenii din Iași. Considerații cu privire la începuturile Podului Roșu</i>	321
Sorin Grigoruță, <i>Din viața și activitatea unui „spăritor” botoșănean: Johann Gorgias (1768-1841)</i>	351
Maria Magdalena Székely, <i>Portrete târzii de ctitori în biserici din județul Suceava</i> ..	369
Petronel Zahariuc, <i>Orașe vechi, orașe noi, în inutul Dorohoi. Cataografia locuitorilor din târgurile Dorohoi, Târgul Nou (Mihăileni) și Săveni din 1831</i> ..	383

Cuprins

***

Gabriel Leanca, <i>Vellités impériales, occupations militaires et modernité: les principautés de Moldavie et de Valachie à la veille de la construction nationale</i> 413	413
Simion-Alexandru Gavriș, <i>Grigore Mihail Sturdza: „elefantul tuturor posesorilor din toată lumea”</i> 433	433
Mircea-Cristian Ghenghea, „ <i>A fost sau n-a fost?</i> ” <i>Evenimentele din martie 1848 de la Iași: acțiune boierească sau mișcare revoluționară?</i> 455	455
Ligia Andrada Manole, <i>Preocupările și intervențiile ambadorului Stratford Canning în raport cu Principatele Române (1848-1858)</i> 475	475
Irina Gafița, <i>Nicolae Ionescu. Profesor al Universității din Iași</i> 493	493
Adrian-Bogdan Ceobanu, <i>Din scrisorile personale ale diplomatului Dumitru Peticari</i> 509	509
Liviu Brătescu, <i>Politici și simboluri în societatea românească (sfârșitul secolului XIX – începutul secolului XX). Statuia lui Alexandru N. Lahovary</i> 521	521
Claudiu-Lucian Topor, <i>Sensibilități religioase în vremea Marelui Război. Românii, bulgarii și moartea Sfântului Dimitrie</i> 551	551

***

Cătălin Botoșineanu, <i>Facultatea de Litere și Filosofie a Universității din Iași. Recrutarea corpului profesoral în primul deceniu interbelic</i> 557	557
Dorin-Demostene Iancu, <i>Relații muzicale româno-germane în perioada interbelică: cazul muzicienilor George Georgescu și Richard Strauss</i> 593	593
Ion I. Solcanu, <i>Mortura colonelului Dimitrie D. Chirescu privind asasinarea și înmormântarea Profesorului N. Iorga, soacrul său</i> 617	617
Adrian Vițalaru, <i>Anuar diplomatic și consular 1942 – concretizarea unui proiect editorial uitat</i> 631	631

***

Paul Nistor, <i>Ridicarea drapelului României la ONU. Activități de acomodare ale diplomaților români cu instituția mondială (1956)</i> 641	641
Alexandra Toader, <i>Contribuția agităției vizuale la amplificarea cultului personalității lui Gheorghe Gheorghiu-Dej</i> 653	653
Marian Hariuc, <i>Istoricul Andrei Oprea și noile proiecte istoriografice ale regimului comunist în anii destinderii ideologice (1956-1960)</i> 669	669
Cristina Preutu, <i>Premise și direcții ale dezvoltării Televiziunii Române în anii '70</i> .. 697	697
Ruxandra Alexianu, <i>România postdecembristă, „problema Basarabiei” și evoluțiile din stânga Nistrului (1990 – martie 1992)</i> 709	709

***

<i>Recenzii și note bibliografice</i> 719	719
Dan Aparaschivei, <i>Healthcare and Medicine in Moesia Inferior</i> , Iași, Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza” (<i>Bibliotheca Classica Iassiensis IX</i>), 2012, 262 p. (Nelu Zugaru); Victor Spinei, <i>Principii martiri Boris și Gleb. Iconografie și canonizare</i> , ediderunt Victor Spinei et Virgil Mihailescu-Bîrliba, Brăila, Editura Istros (<i>Bibliotheca Archaeologica Moldaviae, XVII</i>), 2011, 213 p. (Andreea-Daniela Moraru); Grzegorz Jawor, <i>Az. Rile de drept valah și locuitorii lor din Rutenia Roșie în Evul Mediu târziu</i> , traducere Gabriela Antonesei, Iași, Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza” (<i>Scripta Archaeologica et Historica Dacoromaniae, IV</i>), 2012, 273 p. (Florin-Viorel Vasiliță); Gabriel	

Herea, *Mesajul eshatologic al spațiului liturgic creștin. Arhitectură și iconă în Moldova secolelor XV-XVI*, Suceava, Editura Karl A. Romstorfer, 2013, 507 p. (Petronela Podovei); Ionel Căndea, *Minstirea Minenilor*, ediția a II-a, Brăila, Editura Istros, 2012, 299 p.+152 planșe (Petronela Podovei); *Lumea animalelor: realitate, reprezentare, simboluri*, volum îngrijit de Maria Magdalena Székely, Iași, Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza”, 2013, 534 p. (Petronela Zahariuc); *Penser le XIXe siècle: nouveaux chantiers de recherche*, sous la direction de Silvia Marton, Constanța Vintilă-Ghițulescu, Iași, Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza”, 2013, 315 p. (Cosmin Mihuț); Gh. Cliveti, Adrian Bogdan-Ceobanu, Adrian Vițalaru, Ionuț Nistor (ed.), *Romanian and European Diplomacy. From Cabinet Diplomacy to the 21st Century Challenges*, Iași, Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza”, Beit, Casa Editrice Trieste, 434 p. (Mihaela Gheorghiu); *O istorie ilustrată a diplomației românești 1862-1947*, ed. Dinu C. Giurescu, Rudolf Dinu, Laurențiu Constantiniu, București, Monitorul Oficial, 2011, 344 p. (Anuța Vlas); Ion I. Solcanu, *Coala românească în județele Cahul, Bolgrad și Ismail pe durata reintrării în Principatele Române (1857-1878)*, București, Editura Enciclopedică, 2013, 464 + 4 p. (Mircea-Cristian Ghenghea); Mircea-Cristian Ghenghea, *Presența în iunie: mișcarea națională a românilor din Transilvania (1859-1865) reflectată în presa românească a vremii*, Iași, Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza”, 2014, 306 p. (Mihai Cojocariu); Sorin Iftimi, Aurica Ichim, *Alexandru Ioan Cuza. Memorabilia*, Iași, Editura Palatului Culturii, 2013, 203 p. (Cătălin Botoșineanu); *Universitatea din Iași – Universitatea din București. Mobilitate academică (1864-1948)*, editori Ion Toderășcu, Bogdan-Petru Maleon, Cătălin Botoșineanu, Iași, Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza”, 2014, 144 p. (Iulian Marcel Ciubotaru); Gabriel Constantinescu, *Crime înfiorătoare și tâlhării îndrăznețe din a doua jumătate a secolului XIX în România*, Târgoviște, Editura Cetatea de Scaun, 2012, 379 p. (Cosmin Mihuț); Ovidiu Buruiană, *Construind opoziția. Istoria politică a Partidului Național Liberal între 1927-1933*, Iași, Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza”, 2013, 613 p. (Cătălin Botoșineanu); Ovidiu Buruiană, *Liberalii. Structuri și sociabilitate politică liberale în România interbelică*, Iași, Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza”, 2013, 692 p. (Andi Mihalache); Vlaicu Bârna, *Între Capșa și Corso*, ediția a III-a adăugită, prefață de Z. Ornea, notă asupra ediției de Nicolae Bârna, Iași, Polirom, 2014, 444 p. (Georgiana Leșu); Paul Nistor, *Propagandă politică externă românească în secolul XX*, Iași, Institutul European, 2013, 353 p. (Ionuț Nistor); Stan Stoica, *Istoriografia românească între imperatiile ideologice și rigorile profesionale (1953-1956)*, București, Editura Meronia, 2012, 334 p. (Marian Hariuc); Alastair J. L. Blanshard, Kim Shahabudin, *Classics on Screen. Ancient Greece and Rome on Film*, London, Bristol Classical Press, 2011, 264 p. (Florentina-Cristina Gilcă); Aurelia Vasile, *Le cinéma roumain dans la période communiste. Représentations de l'histoire nationale*, București, Editura Universității din București, 2011, 580 p. (Florentina-Cristina Gilcă); Zamfira Mihail, *155 de ani într-o carte*, Chișinău, Editura „Promoteu”, 2010, 530 p. (Ina Chirilă).

Mănăstirea Strâmba și ctitorii ei. Noi contribuții documentare*

Primele cercetări științifice referitoare atât la așezământul monahal de la Strâmba, cât și la ctitorii familia lui, le datorăm istoricului Alexandru Tefulescu, care cu aproape un secol în urmă, abordează pe larg acest subiect în două din lucrările sale¹. Ambele lucrări, cu valoare de pionierat, au la bază nu numai o amplă activitate de depistare și de cercetare a documentelor aflate în arhivele publice sau particulare de la acea vreme, dar se remarcă și printr-un înalt nivel științific. În cele ce urmează, având drept punct de plecare informațiile intrate deja în circuitul științific, dar și altele inedite identificate în arhive, vom prezenta noi aspecte atât privind activitatea politică a ctitorului acestui așezământ gorjean, marele dregător Stoichi Râioanu, cât și genealogia familiei sale, în special din perspectiva raporturilor dintre urmașii și colaterali cu mai sus-amintitul I ca religioși.

În ceea ce-l privește pe Stoica din Strâmba, cunoscut și ca Stoichi Râioanu, se știe faptul că și-a început activitatea ca logofăt al doilea în cancelaria lui Mihai Viteazul, în perioada anilor 1594-1595, iar după o scurtă perioadă în care a fost rbojar al judeului Ialomița (1595-1596), el devine unul dintre oamenii de seamă ai domnului, care îi încredințează mai întâi dregătoria de *mare vistiier* (1597-1599), apoi pe cea de *mare postelnic* (1600 martie 25-august 25). O dovadă a încrederii de care Stoichi Râioanu s-a bucurat din partea domnului, pe lângă dregătoriile încredințate și menționate deja, o reprezintă și faptul că el a fost trimis de mai multe ori în misiuni diplomatice atât pe lângă reprezentanții stărilor nobiliare ardelenice, cât și pe lângă împăratul Rudolf al II-lea (la Praga și Viena, în 1599 și 1600).

Din perspectiva misiunilor diplomatice prin care Stoichi „a slujit domniei noastre în străin”², merită să semnalăm aici, luând în calcul și caracterul și

---

* Acest studiu face parte dintre rezultatele proiectului de cercetare UEFISCDI, IDEI, nr. PN-II-ID-PCE-2012-4-0552.

¹ *Gorjul istoric și pitoresc*, Tg. Jiu, 1904; *Strâmba*, Tg. Jiu, 1906.

² Așa cum reiese din documente, se pare că asemenea misiuni le-a îndeplinit încă din perioada când Stoichi deinea modesta dregătoria de logofăt al doilea; vezi în acest sens, documentul din <decembrie> 1594 prin care i se întrea dreptul de stăpânire asupra unor țigani, dintre care unul dintre ei se preciza că îi fusese dăruit de doamna Stanca drept răsplată „pentru credincioșii și dreapta slujbă”.

special din punct de vedere al diplomatiei medievale românești, documentul emis de cancelaria domnească la 4 august 1599³, în care, potrivit istoricului Ștefan Andreescu, reprezintă „expresia multumirii deosebite a lui Mihai Viteazul față de rezultatul unei solii purtate de Stoica” în vara aceluiași an la Viena, la curtea imperială⁴. Actul, emis în limba slavonă sub pană logofătului Ștefan din Săvești, unul din cei mai longevivi dieci ai cancelariei domnești, constituie în fapt o confirmare de stăpânire a lui Stoica asupra mai multor sate achiziționate de el până în acel moment și aflate în județele Ialomița și Prahova; totodată, pe lângă aceste confirmări de stăpânire, în act sunt menționate și două sate ale lui Mihai Viteazul – Borș și Peștișani, ambele în județul Gorj – care fuseseră dăruite de domn vrednicului său slujitor. Documentul prezintă interes înșă nu numai din perspectiva conținutului, ci și al diplomatiei, dacă avem în vedere faptul că actul este autentificat cu un sigiliu atârnat de pergament cu un fir împletit din mătase culoare verde, roșie și galbenă, procedeu de validare rezervat de obicei (în ceea ce privește țara Românească și Moldova) documentelor destinate uzului extern (cum este, de exemplu, cazul tratatului din iunie 1598, încheiat între Mihai Viteazul cu împăratul Rudolf al II-lea)⁵.

Ștefan Rădoi anulă supraviețuirea dispariției protectorului său domnesc și la scurt timp după evenimentele tragice din vara anului 1601 îl regăsim deja în anturajul noului domn, Radu Erban⁶, de această dată în calitate de *mare logofăt*, dregătorie pe care a deținut-o din august 1602 până în mai 1608 (pentru o scurtă perioadă, în prima parte a anului 1611, el a ocupat-o și pe cea de *mare vistiier*)⁷. Cu siguranță, înainte de ocuparea acestei dregătorii sau imediat după – deja la 3 ianuarie 1603 domnul întrea acestuia a eză mântuirea egumenului Veniamin și stăpânirea asupra țărilor de moșie cumpărate de la Radu din Strâmba⁸ – Stoica a decis să cîștorească în năstire de la Strâmba⁹, moșie de zestre a soției sale

ce a slujit domniilor noastre în străinătate” (Ștefan Andreescu, *Alături de Mihai Viteazul*, în *RI*, s.n., III (1992), 3-4, p. 386; textul documentului în *DRH*, B, vol. XI (1593-1600), întocmit de Damaschin Mioc, Ștefan Ștefănescu, Marieta Adam, Constantin Bălan, Maria Bălan, Săvești Caracă, Ruxandra Cărmășescu, Olimpia Diaconescu, Coralia Fotino, București, 1975, p. 137-139, nr. 102).

³ Documentul a fost semnalat pentru prima dată de Maria Soveja, *Acte de cancelarie de la Mihai Viteazul*, în *RA*, XXXVII (1975), 2, doc. nr. 3, p. 174-178.

⁴ Ștefan Andreescu, *op. cit.*, p. 387.

⁵ Maria Soveja, *op. cit.*, p. 171-172; Ștefan Andreescu, *op. cit.*, textul documentului, slavă și trad., în *DRH*, B, XI, p. 463-474, nr. 337.

⁶ La rândul său, Radu Erban îi întrea credinciosului său boier și soției sale, în mai multe rânduri, dreptul de stăpânire asupra unor moșii și satele de țigani. Meritămintit aici actul din 12 ianuarie 1607 prin care domnul le reconfirmă celor doi stăpânirea peste mai multe sate de țigani deoarece cîrile „de cumpărături ale Mihnei voievod și ale rîposatului Mihail voievod și când au luat pandurii și turcii și-au primit și jefuit și le-au luat tot al lor și atunci s-au luat și s-au pierdut și aceste cîruri” (Alex. Ștefănescu, *Strâmba*, p. 33-37; în același sens, a se vedea și *DIR*, B, XVII/1, p. 251-253, nr. 236; p. 263-265, nr. 248; Alex. Ștefănescu, *Strâmba*, p. 37-42).

⁷ Despre dregătoriile de înaltă de Ștefan Rădoi anul, vezi N. Stoicescu, *Dicționar al marilor dregători din țara Românească și Moldova. Sec. XIV-XVII*, București, 1971, p. 91-92.

⁸ *DIR*, B, XVII/1, p. 70, nr. 83; Alex. Ștefănescu, *Strâmba*, p. 46-47.

⁹ Alex. Ștefănescu, *Aninoasa*, p. 48.

Evdochia/Voica¹⁰, „unde am rugat pe Dumnezeu de-am zidit i am lucrat cu mult osârdie ca s fie mie i p rin ilor miei poman ”¹¹ i pe care în anii urm tori a înzestrat-o cu mo ii, s la e de igani etc.

Dup ce Radu erban i-a pierdut tronul i a fost nevoit s ia lungul drum al pribegiei, Stoichi Râio anul l-a înso it, revenind în ar cel mai probabil spre sfâr itul anului 1614 i începutul celui urm tor. Nu avem informa ii despre activitatea lui imediat dup revenirea din exilul autoimpus¹², dar începând cu 9 ianuarie 1618 îl reg sim în divanul lui Alexandru Ilia , tot ca *mare vistier*¹³, statut care îns nu l-a împiedicat s se al ture mi c rii de rezisten conduse de Lupul Mehedin eanu i care a dus la alungarea din scaun a mai sus-numitului domn¹⁴. Dup cum reiese dintr-un document din 17 august 1628, Alexandru Ilia nu a uitat acest hiclenie a slujitorului s u i odat ajuns pe tronul rii pentru a doua oar , dup cum vom vedea mai jos, se va r zbuna nu numai asupra so iei sale (Stoichi nu mai tr ia la acea vreme), dar i asupra l ca ului ctitorit de el¹⁵.

Noul domn urcat în scaun, Gavril Movil , îl men ine pe Stoichi ca *mare vistier*, probabil i ca o modalitate de a recompensa eforturile depuse pentru aducerea sa pe tronul rii, dreg torie pe care o ocup se pare pân la sfâr itul vie ii sale¹⁶; cel mai probabil, moartea a intervenit la scurt timp dup 25 martie 1620, dat la care el î i întocme te testamentul. Astfel, în acel moment, aflat „la vremea noastr de moarte” i cugetând „întru inima noastr pentru Dumnezeu”, Stoichi mare vistier î i întocmea testamentul l sând, în absen a urma ilor direc i, întreaga lui avere – „ce am cump rat i ce am câ tigat cu slujba i ce am avut mil de pre la

¹⁰ Evdochia/Voica era, potrivit informa iilor oferite de un act din 15 iulie 1617 prin care închina m n stirii Strâmba mai multe mo ii, fiica lui P str van i a Mariei/Marinei i nepoat de fiu a lui Dr goiu (*DIR*, B, XVII/3, p. 162-163, nr. 132; Alex. tefulescu, *Strâmba*, p. 68/70). Începând cu anul 1594, Stoica Râio anul face mai multe cump r turi la Strâmba; pentru aceste achizi ii, vezi *DRH*, B, vol. XI, p. 110-111, nr. 82; p. 139-142, nr. 103; p. 171-174, nr. 130; Alex. tefulescu, *Strâmba*, p. 20-30; idem, *Din trecutul Gorjului*, p. 33-34, 64

¹¹ *DIR*, B, XVII/1, p. 146, nr. 148.

¹² La 29 noiembrie 1616 Alexandru Ilia îi înt rea lui Stoica fost mare logof t dreptul de st pânire asupra unei p ri de mo ie cu vecini în satul Stoiene tii de Sus, jude ul Prahova, cump rat înc din zilele lui Mihai voievod de la popa Sahat, pentru suma de 9000 de aspri (*DIR*, B, XVII/3, p. 57-58, nr. 51).

¹³ *DIR*, B, XVII/3, p. 179-181, nr. 153. În acest calitate, Stoica i so ia sa d ruiau m n stirii Tismana un pocal de argint (*Inscrip iile medievale ale României*, I, *Ora ul Bucure ti*, vol. 1, 1395-1800, întocmit de Alexandru Elian (coordonator), Constantin B lan, Haralambie Chirc , Olimpia Diaconescu, Bucure ti, 1965, p. 669, nr. 969).

¹⁴ Asupra evenimentelor politice interne din aceast perioad , vezi Constantin Rezachevici, *Fenomene de criz social-politic în ara Româneasc în veacul al XVII-lea* (partea I: *prima jum tate a secolului al XVII-lea*), în *SMIM*, IX (1978), p. 64-71.

¹⁵ Alex. tefulescu, *Strâmba*, p. 59-61.

¹⁶ Astfel, la 12 martie 1620, Gavril Movil îi înt rea lui Stoica mare vistier i jupânesei lui dreptul de st pânire asupra mai multor s la e de igani, vându i la un moment dat de nepo ii lui Sârbul stolnic lui Mircea arma ul din Frato ti a; întrucât Stoica vistierul „se tr gea din neamul i rudenia lui Sârbul stolnic”, îi era recunoscut dreptul de a-i r scump ra (*DIR*, B, XVII/3, p. 490-492, nr. 445).

domni, mult, pu în, ce se vor afla” (nu mai pu în de 33 sate)¹⁷ – m n stirii de la Strâmba. Având asentimentul so iei sale i pentru a elimina orice amestec din partea rudelor sale – „nici frate, nici sor , nici nepot, nici v r, nici unchiu, nici alt nimenilea de în ruda noastr ” –, Stoichi Râio anul stabilea ca m n stirea lor s „fie pre seama domneasc i pre seama p rintelui vl dic i mitropolitul de în Târgovi te i pre mâna piscupului de Ribnic”, astfel încât domnia i cinstitele fe e biserice ti invocate s se îngrijeasc de soarta ei „s nu lase s pustiasc ”¹⁸.

În ciuda acestui înalt patronaj, l ca ul nu a beneficiat nici de grija i, cu atât mai pu în, de protec ia mult dorit , c ci la scurt timp dup trecerea la cele ve nice a ctitorului ei, în ciuda aprigului blestem cu care el î i încheia testamentul, prima lovitur a venit chiar din partea domniei, mai exact a lui Gavril Movil . Astfel, dup ce la 3 mai 1620, prin trei acte separate înt rea eliberarea din rumânie a satelor Br dicensi¹⁹, Costeni²⁰ i Isvarna²¹ – în fiecare dintre aceste acte se invoca faptul c în felul acesta era respectat voia de ultim moment a lui Stoica mare vistier, care „i-au v zut ceasul mor ii aproape dinnaintea lui” i „aducându- i aminte...de multe scripturi sfinte care sânt în folosul sufletului”²² – o lun mai târziu domnul decidea s încalce mai sus-amintita voia a ctitorului i s - i însu easc o parte din averea m n stirii. Mai exact, la 19 iunie 1620, domnul acorda acela i drept de eliberare din rumânie i satelor Piersica, Mierlarii, Bordu anii, Posmagul, Piatra i Petrice tii, cu precizarea îns c acestea din urm figurau printre mo iile l sate de Stoica prin testament în beneficiul m n stirii Strâmba. Pentru a- i justifica gestul, domnul invoca mai întâi faptul c mai sus-amintitele sate fuseser rumânite în sil de Stoica Râio anul, înc din vremea lui Mihai Viteazul, pe când de inuse slujba de r bojar în jude ul Ialomi a, „cu multe n p ti de bir, f r dreptate, pe care le-a pus pe umerii lor, pân când i-a vecinit f r voia lor i le-a luat ocinile lor cu sila i le-a l p dat pu ini aspri”. În al doilea rând, în act se preciza i faptul c la scurt timp dup ce i-a fost încredin at dreg toria de mare vistier, lui Stoica „i-a venit vremea mor ii i socoteala nu a apucat s o dea, ci a r mas la vistieria domniei mele dator ughi mul i”, motiv pentru care domnul accepta eliberarea mai sus-amintitelor sate în schimbul sumei de 1 500 de galbeni²³.

Persecu iile contra m n stirii Strâmba i a ctitorilor ei (mai exact, asupra jupânesei Dochia/Evdochia) au continuat i în timpul celei de-a doua domnii a lui Radu Mihnea (1620 august-1623 august). Despre aceast situa ie informa ii ne

¹⁷ Despre domeniul lui Stoichi Râio anul, a se vedea studiul lui Constantin Rezachevici, *Domeniul boieresc al lui Radu erban*, în *SRDI*, 23 (1970), 3, p. 487 i recent, tefan Aftodor, *Boierimea în ara Româneasc . Aspecte politice i social-economice (1601-1654). De la epopeea lui Mihai Viteazul la epoca lui Matei Basarab*, Br ila, 2014, p. 307-310.

¹⁸ *DIR*, B, XVII/3, p. 496-497, nr. 448.

¹⁹ *Ibidem*, p. 514-515, nr. 465.

²⁰ Alex. tefulescu, *Strâmba*, p. 66-67.

²¹ *Ibidem*, p. 68.

²² *DIR*, B, XVII/3, p. 514-515, nr. 465.

²³ *Ibidem*, p. 560-562, nr. 501.

ofer dou documente emise în anul 1626 (unul la 28 mai, iar cel lalt la 26 iulie), prin care m n stirii Strâmba îi sunt înt rite de c tre Alexandru Coconul voievod mai multe sate i mo ii foste ale jupânesei Dochia. Din textul celor dou documente afl m c , r mas f r urma i i fiind „slab i neputincioas i singur din inima ei”, jupâneasa Dochia „s-a gândit s i se îngroape trupul la sfânta m n stare...unde a f cut rug ciune i pomani”, închinând în acest scop satele Hubavii i Bâlteni. În s , „în zilele r posatului p rinte al domniei mele, Io Radul voievod, în al doilea rând de domnie”, jupâneasa lui Stoichi vistierul, „pentru multa greutate i nevoie ce a avut pe cap”, a fost nevoit s cnezeasc amintitele sate ale m n stirii. Drept urmare i ca un act de compensa ie, domnul confirma l ca ului dreptul de st pânire asupra altor sate ale acesteia: Cop cenii, Sl tioara, Ungureii, Crivinile i F rc e tii²⁴.

Perioadei de stabilitate oferit de domnia lui Alexandru Coconul (1623 august-1627 noiembrie) îi va urma îns perioada cea mai critic din existen a sfântului l ca , odat cu urcarea în scaunul rii, pentru a doua oar , a lui Alexandru Ilia (1627 noiembrie - 1629 octombrie), când a fost continuat nu numai procesul de deposedare i confiscare a bunurilor cu care fusese miluit, dar la un moment dat a fost pus sub semnul întreb rii îns i existen a lui. A a cum aminteam mai sus, „tr darea” boierilor, în urma c reia a fost nevoit s renun e la tronul rii în 1618, nu a fost uitat de Alexandru Ilia care, imediat dup revenirea în fruntea rii (noiembrie 1627), trece la represalii împotriva celor ce i-au fost potrivnici, printre care se aflase i Stoica Râio anul. Cum îns acesta nu se mai afla în via , mânia domnului s-a îndreptat împotriva ctitoriei lui de la Strâmba, luând pe seama domniei unele dintre satele acesteia i dându-le dreptul s se r scumpere. A a a fost cazul satelor Bor ti²⁵, Bâlta i Gurenii (care, la 17 august 1628, se r scump rau, primul pentru 270 galbeni, iar cel de-al doilea pentru 200 de galbeni)²⁶; în toate cele trei cazuri se f cea referire la evenimentele din vara anului 1618, când „Stoica vistierul, atunci pe acea vreme cu rea hiclesie de c tre domnia mea i a f cut mult pagub domniei mele i a r mas dator domniei mele mult seam de bani”.

Ura domneasc fa de m n stirea Strâmba nu s-a rezumat îns doar la deposedarea acesteia de mo iile i bunurile cu care ctitorul o înzestrase, ci, a a cum afl m din documente ceva mai târzii, la un moment dat domnul a dorit chiar distrugerea fizic a l ca ului. Astfel, potrivit celor consemnate într-un document emis de cancelaria lui Leon voievod, ce are data de 27 mai 1630, Alexandru Ilia a trimis în acest scop pe „Antonie postelnicul, ce-i zice i Ca i Diavolul, ca s strice

²⁴ Alex. tefulescu, *Strâmba*, p. 71-78; idem, *Din trecutul Gorjului*, p. 34, 64-65; DRH, B, vol. XXI (1626-1627), întocmit de Damaschin Mioc, Bucure ti, 1965, p. 141-146, nr. 76; p. 244-245, nr. 124.

²⁵ Alex. tefulescu, *Din trecutul Gorjului*, p. 73-77; DRH, B, vol. XXII (1628-1629), întocmit de Damaschin Mioc, Bucure ti, 1969, p. 279-282, nr. 129.

²⁶ N. Iorga, *Studii i documente cu privire la istoria românilor*, vol. VI, Bucure ti, 1903, p. 466-467, nr. 64; Alex. tefulescu, *Strâmba*, p. 59-66; idem, *Documente slavo-române relative la Gorj (1406-1665)*, Tg. Jiului, 1908, p. 445-447; DRH, B, XXII, p. 301-304, nr. 143; p. 305-308, nr. 144.

și prade m n stirea Strâmba, zidit din temelie de Stoica vistier”. V zând „atâta r utate, stric ciune și jaf care trebuia să se fac m n stirii Strâmba”, c lug rii de la Tismana, în frunte cu egumenul Theofil și dichiul Ioan, au chemat pe trimisul domnesc pe care, după ce „l-au osp tat”, l-au convins să nu pun în aplicare porunca domnească și să le dea dreptul de a r scump ra m n stirea Strâmba, pentru suma de 250 de galbeni; mai mult, c lug rii de la Tismana merg în fa a domnului, de la care ob in „, i c r i ca să le fie metoh de mo tenere și de ohab ”²⁷.

Urcarea pe tronul rii a lui Leon voievod, constituie momentul în care rudele lui Stoichi vistierul, întrucât el a a cum am amintit mai sus nu a avut descendenți din trupul lui, au început demersurile pentru recâ țigarea vechiului statut juridic al m n stirii Strâmba și pentru recuperarea bunurilor acesteia ce fuseser înstr inate de-a lungul timpului. Dintre toate rudele, cel care își asum acest rol și se implic în aciune a fost Milo logof tul din Pârâu (întâlnit în documente și ca Milo logof t din Cop ceni²⁸), nepot de frate²⁹ al lui Stoichi Râio anul³⁰ și mo tenitor al averii lui. Într-o prim etap , el ob ine din partea noului domn recunoa terea calității sale de ctitor al m n stirii Strâmba, după ce în prealabil restituise c lug rilor de la Tismana „*cheltuiala f cut și cu dobânda banilor*” (300 de galbeni)³¹, ca mai apoi să demareze aciunea de recuperare și reconstituire a vechiului domeniu al acesteia.

²⁷ DRH, B, vol. XXIII (1630-1632), întocmit de Damaschin Mioc, Bucure ții, 1969, p. 181-182, nr. 100; p. 201-205, nr. 108; Mi u S ulescu, *Hrisov de la Leon vod pentru înt rire de ctitor la m-rea Strâmba*, în AO, IV (1925), p. 464-466.

²⁸ DRH, B, vol. XXXIX (1654), întocmit de Violeta Barbu, Gheorghe Lazăr, Florina Manuela Constantin, Constan a Ghiulescu, Oana M d lina Popescu, Bucure ții, 2010, p. 161, nr. 140; p. 507-508, nr. 422; p. 548-550, nr. 460.

²⁹ În consecin ă, explica ia oferit de Cristina Codarcea (*Société et pouvoir en Valachie, 1601-1654. Entre la coutume et la loi*, Bucure ții, 2002, p. 299-300), potrivit c reia Milo logof tul își întemeia dreptul de ctitor al m n stirii Strâmba prin faptul c era un descendent pe linia japânesei Dochia nu se mai sus ine în lumina noilor documente.

³⁰ În afar de *Balaci postelnic din Urdari*, încep torul neamului de boieri cunosc și sub numele de Urd reanu (N. Stoicescu, *Dic ionar*, p. 92), Stoica Râio anul a mai avut înc doi fra i necunoscu i pân recent: *Badea din Pârâu și Dragot postelnic* (t. Aftodor, *op. cit.*, p. 310, nota 1322). În ceea ce-l prive te pe *Badea din Pârâu*, din documente reiese c el a f cut achizi ii de mo ii înc din vremea lui Radu erban, a fost c s torit cu Dumitrana, fiica lui Stan v taf i sor cu Roman, Vladu i Berivoe, cu care a avut pe deja amintitul Milo logof t, dar și pe *B laci, Manciu/Manoil* (probabil mort de tân r) și *Dragot* (DIR, B, XVII/4, p. 401-402, nr. 415; p. 489, nr. 505; p. 540, nr. 559; p. 549-550, nr. 566; p. 550-552, nr. 567; DRH, B, XXI, p. 10, nr. 6; DRH, B, XXIII, p. 188-189, nr. 103; DRH, B, vol. XXVII (1639-1640), întocmit de Violeta Barbu, Gheorghe Lazăr, Constan a Vintil -Ghiulescu, Oana M d lina Popescu, Ovidiu Olar, Bucure ții, 2013, p. 282-283, nr. 201). Despre cel de-al treilea frate al lui Stoichi vistier, *Dragot postelnic*, în acest moment nu putem spune decât c a avut ca so ie pe Samfira (era sora Hâr ovei, c s torit la rândul ei cu Mihai clucerul Co ofeanul) cu care se pare c nu a avut urma i (*Catalogul documentelor rii Române ti din Arhivele Statului*, vol. III, 1621-1632, întocmit de Doina Duca-Tincușescu și Marcel-Dumitru Ciuc , Bucure ții, 1978, p. 317, nr. 627; p. 506-507, nr. 997).

³¹ În acest sens, a se vedea actul egumenului m n stirii Tismana, David, prin care recuno tea această restituire de bani (DRH, B, XXIII, p. 201-205, nr. 108).

În acest sens, merit amintit aici cazul satului Bâlta, care, a a cum am amintit mai sus, s-a num rat printre cele c rora Alexandru Ilia le-a dat voie s se r scumpere din rumânie, chiar dac fuseser închinata m n stirii Strâmba. Cazul este interesant atât din perspectiva istoriei dreptului medieval românesc – suntem în situa ia în care un sat aflat în dependen juridic i r scump r libertatea de la domnie, de i st pânul lui de drept era o m n stare –, cât i din cea a încrâncen rii i tenacit ii cu care locuitorii respectivului sat s-au judecat cu urma ii lui Stoichi vistier i cu m n stirea Strâmba mai bine de dou veacuri (ultimul act în această spe dateaz din cel de-al treilea deceniu al secolului al XIX-lea) spre a li se recunoa te un statut, pentru care ei pl tiser un pre destul de ridicat. În plus, datorit acestor jalbe „purtate” de s tenii din Bâlta la aproape fiecare schimbare de domnie, putem reconstitui într-o mai bun m sur istoricul m n stirii Strâmba i genealogia familiei ctitorului. Dar s vedem ce ne spun documentele.

La 16 martie 1630, deci înainte chiar de a i se recunoa te statutul de ctitor, Milo logof tul, „*pentru c nu a îng duit s fie cnezî*”, a venit în divanul domnesc i s-a pârât cu s tenii din Bâlta, care se r scump raser „*de vecinie cu bani gata de la Alexandru voievod*”. Domnul, dup ce „*a socotit ...dup lege*” împreun cu to i dreg torii s i i dup ce a ascultat i m rturia urma ilor celor care vânduser satul lui Stoica Râio anul, Vlad Rudeanul mare logof t i unchiul s u, Tudor Rudeanul fost mare sluger³², a decis c hot rârea înainta ului s u în scaun, prin care s tenii din Bâlta ob inuser eliberarea din rumânie, nu a respectat cutuma i legea rii, c ci ne spune actul de judecat „*nu e lege ca vecinii boiere ti s se r scumpere de la domn*”. Mai mult, i aceasta explic f r îndoial numeroasele lor tentative de a li se recunoa te statutul de oameni liberi, s tenilor din Bâlta nu numai c li se confiscau „*c r ile de r scump rare*”, dar nu li se oferea nici o posibilitate de a recupera banii avansa i („*iar banii da i s fie nimic*”), pe motiv „*c au umblat cu în el ciune s scape de vecinie*”³³.

Toate aceste eforturi i, în mod special, disputele cu s tenii din Bâlta, care s-au continuat i în timpul domniei lui Matei Basarab³⁴, l-au determinat pe Milo logof tul s se considere îndrept it s foloseasc bunurile m n stirii Strâmba în interesul s u personal, înc lcând în felul acesta cutumele i prevederile pravilelor

---

³² Satul Bâlta fusese cump rat de Stoica mare vistier de la boierii Rudeni la 13 ianuarie 1599, potrivit actului care a ajuns pân la noi (*DRH*, B, XI, p. 433, nr. 318).

³³ *DRH*, B, XXIII, p. 126-129, nr. 70. În perioada domniilor lui Leon vod i Matei Basarab, Milo logof tul continu ac iunea de recuperare a averilor familiei, având judec i cu rumâni din Br ne ti (*DIR*, B, XVII/4, p. 401-402, nr. 415; p. 540, nr. 559; p. 549-550, nr. 566; *DRH*, B, XXI, p. 10, nr. 6; *DRH*, B, XXIII, p. 188-189, nr.103; p. 220-221, nr. 117), Gureni (*DRH*, B, vol. XXIV (1633-1634), întocmit de Damaschin Mioc, Sa a Caraca i Constantin B lan, p. 331-332, nr. 248), Petre tii Scurtului (Alex. tefulescu, *Strâmba*, p. 84-88; idem, *Din trecutul Gorjului*, p. 111-114, *DRH*, B, vol. XXXIII (1648), întocmit de Gheorghe Laz r, Constan a Vin il -Ghi ulescu, Andreea Iancu, Bucure ti, 2006, p. 93-96, nr.103).

³⁴ Informa ii în acest sens ne sunt oferite, în mod indirect, de un document din 8 iunie 1672, emis de cancelaria lui Grigore Ghica (*DANIC*, Ep. Râmnic, XCIX/5) – vezi **Anexa I**.

referitoare la drepturile ctitorilor³⁵; de fapt, a a cum vom vedea în cele ce urmează, aceasta nu va fi singura tentativă de acest gen din partea membrilor familiei Râio anul, cu care s-a confruntat obte monahală de la Strâmba. Indicii în acest sens ne sunt oferite de un document din 11 mai 1654 prin care domnul rii, Constantin erban, îi dădea voie lui Gheorghe vornic din Srdnești „să-l apuce” pe Stamatie paharnicul, fiul lui Milo logofitul³⁶, ca să-i plătească o datorie mai veche de 65 de ughi, bani cu care „i-a făcut bine la nevoia tatălui său”. Din document mai aflăm că pentru banii împrumutați în urmă cu cinci ani (1649), Milo logofitul îi oferise drept zlogni teigani, care însă nu erau ai lui, „ci s-au aflat ..ai mînă stirei di la Strâmba” și că-l purtase „cu minciunile de atîta vreme și nici au fost cu igani, nici cu bani”. Totodată, domnul mai volnicea pe Gheorghe vornicul să mai recupereze și suma de 20 ughi „și cu dobînda banilor de 2 ani, care bani i-au fost dat de -au scump rat satul Cop cenii”³⁷.

Nu cunoaștem dacă într-un final Stamatie paharnic, o fire se pare destul de incisiv³⁸, a plătit sau nu datoria amintită³⁹, dar în schimb timc, urmînd precedentul creat de tatăl său, în urma unei noi judecări în divanul domnesc cu sutenii din Bâlta, a obținut din partea domnului Constantin erban o carte de întărire, datată 13 ianuarie 1655, pentru respectivul sat pe numele său, substituindu-se în felul acesta dreptului de stăpînire al mînă stirii⁴⁰. Respectiva substituție juridică va fi sesizată abia două decenii mai târziu, mai exact în timpul celei de-a doua domnii a lui Grigore Ghica când, a a cum deja se obișnuiseră, sutenii din Bâlta „s-au fost rîdicat cu pînă” în divanul domnesc, de această dată împotriva cumnaților lui

³⁵ A se vedea în acest sens, studiul lui Gheorghe Cron, *Dreptul de ctitorie în țara Românească și Moldova. Constituirea și natura juridică a fundațiilor în evul mediu*, în *SMIM*, IV (1960), p. 77-116.

³⁶ În afară de *Stamatie paharnic* - amintit în documente începînd cu anul 1650 fie cu numele de Stamatie Râio anul, fie cu cel de Stamatie Copceanul (*DRH*, B, vol. XXXV (1650), întocmit de Violeta Barbu, Constanța Ghiulescu, Andreea Iancu, Gheorghe Lazăr, Oana Rizescu, București, 2003, p. 341-342, nr. 323; *ibidem*, vol. XXXIX, p. 507-508, nr. 422; p. 556-557, nr. 467) -, Milo logofitul, din căsătoria cu o anume Bălăa, a mai avut și un al doilea fiu, *Dumitra cologofitul*, căruia îi datorăm și continuitatea neamului (Alex. Ștefulescu, *Gorjul istoric și pitoresc*, p. 216-218).

³⁷ *DRH*, B, vol. XXXIX, p. 161, nr. 140. Într-un document din 5 iulie 1693 se amintește faptul că în anul 1654, Stamatie paharnicul a rîscump rat de la Necula postelnicul din Ugumi, în schimbul a 200 de ughi, satele mînă stirii Strâmba - Cop cenii, Slătioara, Ungureni, jumătate din Crivina și Frcetii - înstrînate de Dochia vistișereasa (Alex. Ștefulescu, *Strâmba*, p. 91-94).

³⁸ A se vedea în acest sens, actul lui Mihail Radu voievod din 8 mai <1659> din care aflăm că Stamatie paharnicul, în urma unui diferent cu popa Toma din Voiniștii legat de dreptul de stăpînire asupra unui rumân, a srit asupra acestuia din urmă „pe care a vrut să-l bat” (*BAR*, Doc. ist., XLIV/46).

³⁹ Stamatie paharnic a mai avut gâlceavă cu Gheorghe vornicul Srdnescul și pentru o igancă a ultimului „care au fost după un igan al lui Stamatie”, precum și pentru niște bucate ale lui luate tot de Gheorghe vornicul „cu jaful” (*DRH*, B, XXXIX, p. 335, nr. 275).

⁴⁰ *DRH*, B, vol. XL (1655), întocmit de Oana Rizescu, Florina-Manuela Constantin, Andreea-Roxana Iancu, București, 2013, p. 30-33, nr. 30.

Stamatie paharnicul (probabil mort la acea dat ⁴¹), Necula Mogâlea i Dumitra co ⁴², sperând c vor ob ine dreptatea mult c utat . Într-o prim etap , dup ce cite te „*cartea lui Costandin voievod de pâ r i de r mas*” i judec „*pre drept i pre lege*”, Grigore Ghica respinge jalba s tenilor, f când carte de înt rire „*pre numele lor*”, adic pe al lui Necula i Dumitra co. De aceast dat îns , egumenul de la Strâmba, p rintele Paisie, „*dac au prinsu de veste*”, a ridicat la rându-i pâ r în fa a domnului în divan, unde „*au ar tat toate c r ile ce au avut de pâ r i de r mas*”. Dup ce a citit respectivele c r i i s-a convins c dreptate este de partea p rintelui egumen de la Strâmba i a ob tii monahale, precum i c cei doi cumna i ai lui Stamatie paharnic „*umbl ...ca s împresoare acest sat al m n stirii*”, domnul a trimis om de „*li s-au luat cartea de la mâna lor i s-au dat la mâna c lug rilor dân Strâmba*”, f când totodat o a doua carte „*pre numele m n stirii*”⁴³.

Lucrurile nu se vor lini te nici dup aceast dat , c ci, a a cum afl m dintr-un document din 5 iulie 1693, înc din timpul domniei lui erban Cantacuzino, profitând de faptul c nepo ii lui Stamate paharnic, Necula Mogâlea i v rul s u, Barbu logof t Râio anu (fiul lui Dumitra co logof t, fratele lui Stamate paharnicul), au ajuns „*la lips i la s r cie i neputând c uta ei de aceste sate i rumâni i de m n stirea Strâmba*”, invocând totodat i leg turile de rudenie, Barbu Urd reanu mare paharnic (fiu al lui Preda Urd reanu mare sluger i str nepot al lui Balaci postelnic din Urdari, fratele lui Stoichi vistier i ginere al domnului) emite preten ii în ceea ce prive te administrarea averii ctitoriei str bunicului s u i „*s-au fost f cut ctitor sfintei m n stiri*”. Dând curs plângerii, domnul nume te o comisie de mari boieri, „*fiind atunci logof t mare*” chiar Constantin Brâncoveanu, care, dup ce a cercetat c r ile „*pe am runtul*”, constat c Barbu Urd reanul nu avea nici un drept s se amestece în treburile m n stirii, atât pentru faptul c Milo logof tul i fiul s u au salvat m n stirea de la pieire, cât i pentru acela c Necula Mogâlea i Barbu, achitaser datorii r mase în urma lui Stamate paharnic „*de au dat la acele datorii taleri 964*”⁴⁴.

În ciuda deciziei i interdic iei domne ti, membrii familiei Urd reanu au continuat s se amestece în treburile m n stirii, ajungând pân la noi mai multe documente care fac referire la acest comportament abuziv. Astfel, la scurt timp dup emiterea documentului de mai sus, mai exact la 13 iulie 1693, probabil în

⁴¹ Ultima men iune pe care o avem pân în prezent despre Stamatie paharnicul dateaz din 16 august 1657, când este amintit ca martor într-un zapis de vânzare al unor rumâni din satul Broscari (SJAN Dolj, Documente, CCCXLI/15).

⁴² Nu trebuie exclus i posibilitatea ca acest Dumitra co s fie în realitate fratele lui Stamatie, eroarea în ceea ce prive te gradul de rudenie datorându-se cel mai probabil scribului documentului; în sus inerea acestei ipoteze putem invoca documentul din 5 iulie 1693 în care se aminte te faptul c Stamatie paharnicul, „*neavând fii din trupul lui*”, i-a l sat întreaga avere în favoarea m n stirii Strâmba i a nepo ilor s i, Necula Mogâlea i Barbu, fiul fratelui s u Dumitra co Râio anu (Alex. tefulescu, *Strâmba*, p. 91-994).

⁴³ DANIC, Ep. Râmnic, XCIX/5 – vezi **Anexa I**.

⁴⁴ Alex. tefulescu, *Strâmba*, p. 91-94.

urma unei noi plângeri a lui Barbu, fiul lui Dumitra co din Cop ceni⁴⁵, de data aceasta acuzându-l c l-a alungat pe egumenul m n stirii, domnul porunceea lui Dumitra co Urd reanu, s se fereasc de asemenea interven ii pe viitor, c ci „*îns mai viind a doa or cu jalb , bine s tii c rea scârb i mare certare vei petreace de c tre domniia mea*”⁴⁶. Un an mai târziu (16 octombrie 1694), este rândul pitarului Dumitra co Poenarul s -i scrie în acela i sens, repro ându-i nu numai schimbarea cu de la sine putere a egumenului m n stirii, ci i faptul c „*jupâneasa d cumpene pre la ig ncile m n stirii i-i pune i s v lucreze la ce v sânt trebile*”; dac nu va pune cap t acestor abuzuri, slujba ul domnesc îl amenin a c „*vom face tire m ri<i>i sale, lui vod , i nici cu cînste nu- i va fi, ci- i va veni lucrul cu scârb*”⁴⁷.

În 1695, profitând probabil i de disputele dintre urma ii ctitorului, s tenii din Bâlta reu esc s ob in „*cu multe me te uguri*” cartea de eliberare din rumânie f cut de Alexandru Ilia (cartea fusese pus z log de Stamate paharnic la Necula c pitanul Glogoveanul - ne spune documentul), ridicând din nou pâr în fa a domnului i a marelui divan, de aceast dat „*la conacul de la m n stirea domni<i>i mele de la Hurezî*”, acuzându-i pe Necula i Barbu c „*le face n paste de- i rumâne te f r direptate*”. Cei doi descenden i ai ctitorului, împreun cu egumenul m n stirii, Pahomie, prezint îns c r ile de st pânire pe care le aveau asupra satului, „*toate de pâr i de r mas*”, începând cu aceea a lui Leon voievod, de la leatul 7138 i sfâr ind cu aceea a lui Grigore voievod, de la leatul 7180. Cum era de presupus, nici de aceast dat plângerea s tenilor nu a g sit în elegerea mult a teptat , c ci dup ce s-au citit c r ile „*toate pre rându în divan*”, domnul, împreun cu boierii lui, constat mai întâi c „*nu s-au c zut lui Alexandru vod s r scumpere acestu sat Bâlta cu rumâni, fiind satu boierescu i cump rat cu bani i dat de pomean la sfânta m n stire*”, drept pentru care jalba le este considerat neîntemeiat , iar ei sunt da i „*sfintei m n stiri s fie rumâni, cum au fostu i mai dennainte*”. Apoi, pentru ca pe viitor s nu mai supere divanul cu plângerile lor, domnul hot r te s „sparg ” în divan „*cartea lui Alixandru vod , care au fostu f cut la mâna rumânilor f r direptate*”, fiind în felul acesta distrus cea mai important (i singura de altfel) prob juridic cu care s tenii din Bâlta î i puteau „cer i” dreptatea pe viitor, când vremurile ar fi putut fi ceva mai prielnice⁴⁸.

Cel de-al doilea veac de existen al m n stirii de la Strâmba am putea spune c , în linii generale, nu difer cu mult de primul: acelea i neîn elegeri între urma ii ctitorului, acelea i abuzuri ale acestora în ceea ce prive te folosirea abuziv

⁴⁵ În afar de *Barbu logof t*, din c s toria cu Hâr ova, Dumitra co logof t Cop ceanul a mai avut i o fiic , *Stanca*, c s torit cu un anume Simion. În ultimii ani ai secolului al XVII-lea Stanca i Simion se vor judeca cu Hâr ova i Barbu pentru dreptul de st pânire în Cop ceni i Sl tioara; a se vedea în acest sens, cartea de judecat a lui Constantin Brâncoveanu din 6 martie 1699 (*Condica Marii Logofe ii (1692-1714)*, edi ie îngrijit de Melentina Bâzgan, Pite ti, 2009, p. 213-215, nr. 152).

⁴⁶ *Ibidem*, p. 97-98; G. Potra, *Documente brâncovene ti în leg tur cu biserici i m n stiri din ar i str in tate*, în *GB*, XXII (1964), nr. 11-12, p. 1144 (cu data de 5 iunie 1693).

⁴⁷ Alex. tefulescu, *Strâmba*, p. 98 (regist).

⁴⁸ *DANIC*, Ep. Râmnic, XCIX/6 – **Anexa II**.

i în interes personal a bunurilor închinat l ca ului i, cum aminteam mai sus, acelea i plângeri ale s tenilor din Bâlta. Referitor la primul aspect, cel al conflictelor dintre urma ii ctitorului, merit amintite aici neîn elegerile ap rute, de aceast dat , între Barbu Râio anul i v rul s u, Necula Mogâlea⁴⁹. Detalii despre aceast stare tensionat dintre cei doi, cândva alia i, ne sunt oferite de un document din 12 iulie 1707, prin care domnul porunca de aceast dat lui Necula Mogâlea s caute toate actele m n stirii, s „*le scrie în dou catasti e... i s le pecetluiasc cu pece ile amândurora*”, fiecare urmând s p streze câte un exemplar. Porunca domneasc era, a a cum reiese din textul documentului, rezultatul plângerii lui Barbu Râio anul, care î i acuza ruda c a înc lcat în elegerea avut de a nu „*scurma*” în documentele m n stirii „*unul f r de altul*”, c a „*stricat pece ile*” i a înstr inat „*ni te c r i de mo ie*” f r tirea lui, dar i c umbl „*tot beat ca un om f r de lucru*”⁵⁰.

Este greu de stabilit, în acest moment, cât este adev r i cât este minciun în plângerea mai sus amintit , dar din documentele ulterioare reiese f r echivoc c la rândul s u i Barbu Râio anul, prevalându-se de statutul s u de ctitor, dar i de pozi ia ocupat în administra ia Olteniei din timpul ocupa iei austriece⁵¹, a profitat în interes personal de averea m n stirii Strâmba. De acest lucru afl m dintr-o rezolu ie a administra iei austriece din Oltenia, din 8 aprilie 1732, ca urmare a unei noi plângeri a s tenilor din Bâlta. De aceast dat , s tenii „*n-au t g duit cum c nu sânt rumâni, ci singuri au m rturisit c sânt rumâni adev ra i sfintei m n stiri Strâmbei*”, ci îl acuzau pe Barbu Râio anul c „*s amestec în lucrurile m n stirei*”, mai exact c a dat mo ia Bâlta „*în arend la ni te negu tori bulgari de la Br dicen*”. Constatând c plângerea s tenilor este întemeiat , „*chesariceasca administra ie*” hot ra ca pe viitor atât Barbul Râio anul, cât i urma ii s i, „*nici într-un chip mai mult la nici un lucru cât de mic s nu s amestece, nici s porunceasc la lucrurile m n stirei*”; de acum înainte, întreaga „*grij* ” i „*chiverniseal* ” a bucatelor l ca ului revenea egumenului „*care va fi dupe vreme*,

⁴⁹ i totu i, la 28 ianuarie 1705 Constantin Brâncoveanu scria celor 12 boieri lua i de Barbul i v rul s u, Necula din Cop ceni, ca s le aleag partea lor de mo ie de la Frânce ti dinspre Iona co Bojinc i v rul acestuia din urm , Dr ghici din Frânce ti. Domnul mai cerea boierilor hotarnici “s ia seama” i pentru rumânii din Gureni i Pe ti ani (*DANIC*, Ep. Râmnic, XCIX/8 - **Anexa III**).

⁵⁰ Alex. tefulescu, *Strâmba*, p. 98-99. Nu tim dac porunca domneasc a fost sau nu pus în aplicare i nici nu avem informa ii despre modul cum au evoluat rela iile dintre cei doi veri, dar în orice caz actul din 4 aprilie 1727 prin care Necula Mogâlea, la acel moment retras în monahism sub numele de Nichifor, îi considera pe membrii familiei Urd reanu singurii îndrept i i s - i asume statutul de ctitori ai m n stirii Strâmba, trebuie în eles mai degrab ca o form de r zburare, decât ca unul care reflecta i respecta realitatea istoric (*ibidem*, p. 95-96).

⁵¹ Potrivit structurii administrative a noii provincii, aprobat de generalul Steinville la 15 octombrie 1719, Barbu Râio anu figura, al turi de Matei Glogoveanu, Matei B lcescu i ruda sa, Barbu Urd reanu, ca ispravnic al jude ului Gorj (erban Papacostea, *Oltenia sub st pâניה austriac , 1718-1739*, edi ie îngrijit de Gheorghe Laz r, Bucure ti, 1998, p. 153-154, nota 4).

dupe cum easte la toate m n stirile”, f r a avea îns libertatea de a vinde, arenda sau z logi „*mo iile, rumânii, iganii, au orice den ale m n stirei*”⁵².

În ciuda acestor interven ii i decizii repetate ale autorit ilor, membrii familiei Râio anu vor continua pe toat perioada secolului al XVIII-lea s foloseasc în interes personal averea m n stirii, dispunând de aceasta în mod discre ionar, mergând pân la a-i alunga pe egumenii numi i de Epicopia Râmnicului. Din această perspectiv concludent este actul din aprilie 1804, în fapt o „în elegere”, pe care Maria Oteteli anu, so ia lui Constantin Râio anu⁵³ (era fiul lui Radu Râio anul i al Asprei, nepot de fiu al lui Barbu Râio anul cel amintit la cump na secolelor XVII-XVIII) i cei doi fii ai ei, Ioan/Ioni⁵⁴ i Radu, o d deau la mâna episcopului de Râmnic „*chirio chir Nectarie*”. Din actul amintit mai sus afl m mai întâi c p strarea „*scrisorilor mo iilor i odoarelor sfintei biserici...în mâna ctitorilor*” pentru o mai bun siguran era o practic obi nuit în ceea ce prive te m n stirea Strâmba, lucru de care a profitat r posatul ei so , Constantin Râio anu, „*la vremea r zboiului neam ului*” (cel mai probabil se refer la cel dintre anii 1789-1791 încheiat prin pacea de la istov), când „*având toate sineturile i lucrurile sfântului schit....având i puterea oamenilor întru a sa st pânire ...s-au sculat i au izgonit pe igumena u Chesarie... i au f cut zapt sfântu schit*”. Gestul i-a nemul umit pe ceilal i ctitori i boieri „*carii dup vremi d dese danii*”, adresându-se în acest sens domnului Alexandru Moruzi, care „*orânduie te*” ca plângerea lor s fie cercetat „*cu deam runtu*” de caimacamul Craiovei i boierii div ni i. Dup ce au cercetat „*hrisoavele i scrisorile sfântului schit*” i au ascultat m rturia oamenilor b trâni i cinsti i, caimacamul i ceilal i boieri au hot rât prin anafora, având i asentimentul celorlal i ctitori, „*cum c sfântu schit cu toate lucrurile s r mâie iar supt st pâניה sfintei Epicopii Râmnicu*”, a a cum fusese i mai înainte. Decizia nu a fost acceptat de Constantin Râio anu, care „*s-au dus la Bucure ti ca s dea apela ie*”, îns mazilirea lui Moruzi l-a determinat s renun e a- i mai c uta „*dreptatea*” („*au l sat lucru balt*”). Moartea so ului i

⁵² DANIC, Ep. Râmnic, XCIX/12. În ciuda recunoa terii faptului c sunt rumâni ai m n stirii, s tenii din Bâlta nu vor renun a la dorin a de a ob ine statutul de oameni liberi. De exemplu, în 1734 Administra ia Olteniei numea patru boieri ca s judece conflictul dintre m n stirea Strâmba i mo nenii din Bâlta în leg tur cu hotarul mo iei „*i s ad v ra i fie tec ruia cât parte i s cade ca s ie i s st pâneasc*” (DANIC, Ep. Râmnic, XCIX/13).

⁵³ La 17 aprilie 1771, având calitatea de *biv c pitan*, Constantin Râio anu întocmea un raport în leg tur cu conflictul dintre m n stirea Tismana i mo nenii din Pe ti ani privind dreptul de st pânire asupra unor mo ii (DANIC, M-rea Tismana, XIII/44); el mai apare men ionat în documente, în perioada ianuarie-decembrie 1790 i în luna august a anului 1793, ca *mare arma* (Theodora R dulescu, *Sfatul domnesc i al i mari dreg tori ai rii Române ti din secolul al XVIII-lea. Liste cronologice i cursus honorum*, în RA, XXXIV (1972), 3, p. 467). Cu aceea i dreg torie el este amintit i în textul pisaniei de la m n stirea Strâmba din 25 august 1793 (Alex. tefulescu, *Gorjul istoric i pitoresc*, p. 216-217). Numele lui Constantin Râio anu mai este amintit, în calitate de ctitor, i în pisania bisericii domne ti din Tg. Jiu (pr. I. Popescu-Cilieni, *tiri noi despre biserica domneasc din Tg. Jiu*, în „Revista de Istorie Bisericeasc”, I, 1943, nr. 3, p. 141-142).

⁵⁴ Toni Râio anu este men ionat la 1792, când se judec cu m n stirea Tismana pentru hotarul unei sili ti din Tg. Jiu (DANIC, M-rea Tismana, XLIX/12 i 13).

numirea de c tre Episcopie a unui nou egumen la m n stirea Strâmba, au fost tot atâtea cauze care, în opinia Mariei, care au pus-o în situa ia de a nu avea „*cea mai pu in st pânire la nici un lucru al sfântului schit*”, periclitându-i i mai mult situa ia material , în condi iile în care trebuia s asigure atât hrana ei, a celor trei copii mici cu care r m sese dup dispari ia so ului, cât i a soacrei sale, Ani a⁵⁵. Situa ia s-a complicat i mai mult, în condi iile în care soacra ei, „*fiind atunci la adânci b trâne i i cunoscând sfâr itul vie ii sale*”, a decis s -i fac diata, recunoscând „*c sfântu schit Strâmba au fost danie din vechime la Sfânta Episcopie a Râmnicului*” i c „*fiul dumisale f r de cuvânt i f r de dreptate*” a st pânit averea m n stirii. Mai mult, ap sat de sentimentul vinov iei i con tientizând „*c toate cele de aici sânt zadarnice i mincinoase, iar cele de acolo sânt vecinice i adev rate*”, Ani a Râio anu apela la ajutorul vistierului Costandin Geanoglu ca s intervin pe lâng episcopul Râmnicului i s -l „*roage despre partea dumnealui...ca cu tot suflitul i cu toat inima s ierte atât p dumneaei r posata soacra mea, cât i p r posatu b rbatu mieu*” pentru abuzurile i nedrept ile s vâr ite.

Fiind v duv , „*cu doi copii i cu o fat de m ritat*”, s rac i cu datorii de achitat „*dup pricina r zvl tirilor*”, Maria hot ra s nu respecte decizia divanului Craiovei, alungându-l cu oamenii ei pe egumenul orându it de episcopie, f când „*zapt venitul*” m n stirii, gest ce a atras mânia p rintelui episcop, care a trimis mumba iri, dup cum ea îns i m rturise te, „*i m-au adus la Craiova ca s ne judec m la cinstitu divan*”. Con tientizând gravitatea gestului i temându-se c va fi acuzat de „*p catul furului de biseric*”, dup ce a pus îns „*mijlocitori cinsti i boiari c tre preasfin iia sa*”, Maria se angaja prin mai sus amintitul act „*s nu mai fiu amestecat la ale m n stirii*” Strâmba, recunoscând episcopului de la Râmnic dreptul exclusiv de a o administra. În schimbul acestui angajament, îns numai dup ce „*s-au pli roforisit de la boiari cinsti i cum c sunt cu adev rat s rac*”, la rândul s u episcopul se obliga s -i primeasc la episcopie pe cei doi copii ai Mariei i „*s -i dea la înv tura c r ii grece ti, s -i hr neasc i s -i îmbrace pân ce vor ie i ciraci*”, s „*mijloceasc la m ritatu copilei*”, oferindu-i totodat un ajutor de 30 taleri/lun pe timpul vie ii ei. Mai mult, dac mo ia Bâlta r mânea în st pânirea m n stirii, episcopul promitea s -i întoarc i banii cheltui i (320 taleri) în timpul diverselor judec i cu s tenii, plus al i 250 de taleri „*care sânt datoare la Mihai arenda u ot Br dicenii din pricin c îi dedesem cu arend aceast numit mo ie*”.

Din informa iile de care dispunem în prezent putem presupune c mai sus-amintita „în elegere” dintre cele dou p r i a fost respectat , c ci dup aceast dat documentele nu mai men ioneaz vreun amestec al membrilor familiei Râio anu în administrarea m n stirii Strâmba, care a trecut în totalitate sub ascultarea Episcopiei de la Râmnic. Sper m c prin cercet ri viitoare s putem reconstitui nu numai destinul acestui a ez mânt monahal în prima jum tate a secolului al XIX-lea,

⁵⁵ De la Ani a Râio anu au ajuns la noi mai multe documente, din anii 1781 i 1787, privind un schimb de igani cu m n stirea Tismana (*DANIC*, M-rea Tismana, LXXXVI/61, LXXXVI/79 i XCVI/15).

Iar dup acéea, în zilele r posatului Matei voievod, iar rumânii den Bâlta, ei iar s-au fostu r dicat cu pâri s-au fost pâri de fa cu Milo logof t naintea r posatului Matei voievod în divanul cel mare, zicându rumânii den Bâlta cum s-au r scump rat cu bani de c tr Alixandru voievod Iliia ca s fie judeci, iar dumnealui r posatul Matei vod au judecat pre direptate, dempreun cu tot divanul i iar au fost r mas rumânii den Bâlta de lége i de judecat ² denaintea lui Matei vod dânu divan i i-au fostu dat ca s fie rumânii m n stirii Strâmbei, cum au fostu i mai denainte vréme.

Iar cându au fostu în zilele lui Costandin voievod, dup moartea lui Milo logof t, iar rumânii din Bâlta, ei iar s-au r dicat cu pâri i au fostu mersu naintea lui Costandin vod în divan de s-au pâri de fa cu un Stamate peharnic, sn Milo logof t. Într-acéea, Costandin voievod, dumnealui au fostu judecat pre drept i pre lége cu tot divanul i au fostu adev rat cum au fostu umblat ace ti rumâni den Bâlta tot cu men<ciuni> ca s scape de rumânie i i-au fostu scos dânu divan cu rea ru ine i au r mas rumânii de lége i de judecat ca s fie rumâni m n stirii ce scrie mai sus, cum au fost. Deci, atunce Stamate peharnic, sn Milo logof t, cartea lui Costandin vod ce au fost f cut d r mas, n-au fostu f cut pre numele m n stirii Strâmba, ci au f cut pre numele lui ca s împresoare mo iia m n stirii, iar cându au fostu acum în zilele domni<i> méle, al doilea rându d domnia domni<i> méle, iar ace ti rumâni den Bâlta, ei iar s-au fostu r dicat cu pâri i au [stat]³ naintea domni<i> méle în divanul cel mare de s-au pâri t de fa cu Necula [...] ³ i cu Dumitra co, cumna ii lui Stamate peharnic, ar tându ei naintea domni<i> méle în divan cartea lui Costandin voievod de pâri i [de r mas]³, carii nu scrie pre numele m n stirii, ci scria pre numele lui Stamate peharnic, de s-au cetit naintea domni<i> méle. Într-acéea, domnia mea am c utat i am judecat pre drept i pre lége, dempreun cu tot divanul, i au fost dat domnia mea Neculii i lui Dumitra co ca s ie ei acest sat Bâlta, f cându i i carte pre numele lor, pentru c au r mas rumânii d lége i de judecat ² denaintea domni<i> méle den divan.

Iar dup acéea, p rintele Paisie d la Strâmba, dac ⁴ au prinsu d véste, el au venit naintea domni<i> méle în divan de au ar tat toate c rile ce au avut d pâri i d r mas, care scrie tot pre numele m n stirii i m rturisiia în c ri cum au dat acest sat Bâlta Stoichi a vistier la aceast sfânt m n stire Strâmba, cump rat d la Rudéni. Deci, domnia mea v zând cum c umbl Necula i Dumitra co, cumna ii lui Stamatie peharnic ca s împresoare acest sat al m n stirii, trimis-am domnia mea de li s-au luat cartea de la mâna lor i s-au dat la mâna c lug rilor dânu Strâmba. i am f cut domnia mea a doa carte pre numele m n stirii, ca s ie sfânta m n stire acest sat Bâlta cu to i rumânii i cu tot venitul ca s fie sfintii m n stiri d -nt rire i c lug rilor d hran , iar neamul Stoichi ii vistier, m car nepo i sau oricine den ruda lui, de acum nainte s n-aib nici o treab , nici al ii d spre jurâneasa⁵ Dochiia vistiarea⁶ a Stoichi ii vistier. И не вт кождѣ непокдѣвимоу, порезмѣ господства ми.

Сеже сведѣтели поставлѣем господство ми: Геурге вел лугвфет, Строе бив вел ворник, Вентилъ вел бан, Нѣгое вел ворнек, Хриза вел вистіар, Стѣрзѣ вел спатар, Бадѣ вел клдчер, Стоиѣ вел постелник, Корѣ вел пехарник, Преда вел столник, Матен вел комис. И исправник, Радоуѣ втори логофет.

И Дмитракшо логофет писах въ столничномѣ градоу Бѣкѣречи, мѣсеца юніе и-гв дѣни и вт Ядама до нынѣ въ лѣт 7371 и вт Рождества Христова 7407.

† Іѡ Глигоріе Гика ввевѣда, милостію Божію господинъ.

Іѡ Глигоріе Гика воевода <т. р.>

Procit Gherghe vel logof t <m.p.>

DANIC, Ep. Râmnic, XCIX/5. Orig. rom., perg. (50 x 40), sigiliu mijlociu timbrat; cu o copie de sec. XVIII.

EDI II: tefulescu, *Gorjul istoric*, p. 225 (rez., cu cota: M-rea Tismana, XCIX/5).

¹ ДААТ.

² жѢДЕКААТЪ.

³ Loc ters în orig.

⁴ ДЕКА.

⁵ жѢПЪНЪКАСА.

⁶ ВИСТИРЪКАСА.

⁷ „, i de nimeni neschimbat, dup porunca domniei mele. Iat martori am pus domnia mea: Gheorghe mare logof t, Stroe fost mare vornic, Vintil mare ban, Neagoe mare vornic, Hrizea mare vistier, Sturzea mare sp tar, Badea mare clucer, Stoia mare postelnic, Coruia mare paharnic, Preda mare stolnic, Matei mare comis. i ispravnic, Radul al doilea logof t.

i Dumitra co logof t a scris în scaunul ora ului Bucure ti, luna iunie a 8-a zi i de la Adam pân acum în anul 7180 i de la Na terea lui Hristos 1672”.

II

1695 (7203) iunie 24, m n stirea Hurezi

† Милостією Божією, Їw Костандин Бѣсѣравѣ воеводѣ и господинѣ въсое Земле Ѡггровлауѣнское. Дават господство ми сѣи <по>велеиѣ господства ми sfintei i dumnezeie tii m n stiri ce s chiam Strâmba, unde easte sfântul hram Sfânta i de viia încep toare una sfânt nedesp rit Troi ¹, i p rintelui egumenul Pahomie i tuturor c lug rilor că i vor fi l cuitori într-aceast sfânt m n stare, care easte zidit i în l at den temelie de Stoichi a vistiariul i de jupâneasa lui, Dochiia, ca s fie sfintii m n stiri ce scrie mai sus satul Bâlta, ot sud Gorjii, tot satul cu to i rumânii i cu tot venitul den câmpu, den p dure, den ap , den dealul cu viile i den dérea satului, de pretutindinea, cât au inut Stoichi a vistiariul de priste tot hotarul, pentru c acestu sat Bâlta ce scrie mai sus, fostu-l-au cump rat Stoichi a vistiar de la Tudosie logof t Rudeanul înc mai denainte vréme, den zilele r posatului erban voievod, i l-au fostu dat i miluit Stoichi a vistiariul acestu sat Bâlta cu to i rumânii la aceast sfânt m n stare a lui, ce s chiam Strâmba, pentru pomeana i pentru sufletul lui i al p rin ilor. i tot l-au inut sfânta m n stare Strâmba acestu sat Bâlta cu to i rumânii i cu tot venitul cu bun pace, iar cându au fostu în zilele lui Alixandru voievod Iliia , dup moartea Stoichi ii vistier, iar rumânii den satul Bâlta, ei s-au fostu sculat de au fostu mersu de s-au r scump rat cu bani de c tr Alexandru voievod ca s fie judeci.

Iar dup acéea, cându au fostu în zilele lui Leon voievod, iar Milo logof t, nepotul Stoichi ii vistier, el au fostu c zut înaintea lui Leon voievod în divan de s-au fostu pârât de fa cu rumânii den satul Bâlta i s-au fostu plânsu denaintea lui Leon voievod în divan cum acestu sat Bâlta fostu-l-au cump rat unchiu-s u, Stoichi a vistier, de la boiarii

Rudéni pre ai lui direp i bani i au fostu m rturisiri înaintea lui Leon voievod în divan i boiarii Rudéni, Vladul biv vel logof t, feciorul lui Tudosie logof t, i unchiu-s u, Tudor slujer Rudeanul, cum au fostu acestu sat Bâlta al lor de mo ie, ci l-au vândut de bun voia lor Stoichi ii vistier de au luat to i banii deplin ce au fostu pre ul satului den mâna Stoichi ii vistier, precum scrie i m rturisé te în cartea r posatului str mo ului domni<i>i méle, Io Matei B s rab voievod, v leat 7141. Într-acéea, Leon voievod au fostu judecat pre direptu i pre lége, dempreun cu to i cinsti ii direg torii domni<i>i lui, cum nu s cade a r scump ra domni satele boiarilor, deci au fostu r mas rumânii den Bâlta de lége i de judecat denaintea lui Leon voievod den divan i tot i-au inut c lug rii de la m n stirea Strâmba rumâni cu bun pace.

Iar dup acéea, când au fostu în zilele r posatului Matei voievod, iar rumânii den Bâlta, ei iar s-au fostu r dicat cu pâri i s-au fostu pârat de fa înaintea r posatului str mo ului domni<i>i méle, Io Matei B s rab voievod, cu Milo logof t, nepotul Stoichi ii vistier în divanul cel mare, zicându rumânii den Bâlta cum s-au r scump rat cu bani de c tr Alexandru vod Iliia ca s fie judeci. Iar domniia lui, r posatul Matei voievod, au judecat pre direptate, dempreun cu tot divanul i iar au fostu r mas rumânii den Bâlta de lége i de judecat denaintea lui Matei voievod den divan i i-au fostu dat ca s fie rumâni m n stirii Strâmba, cum au fostu i mai denainte vréme.

Iar cându au fostu în zilele r posatului Costandin erban voievod, dup moartea lui Milo logof t, iar rumânii den Bâlta, ei iar s-au r dicat cu pâri i au fostu mersu înaintea lui Costandin voievod în divan de s-au pârat de fa cu Stamatie peharnic, feciorul lui Milo logof t. Într-acéea, Costandin voievod, domniia lui înc au fostu judecat pre direptu i pre lége cu tot divanul i au fostu adev rat cum au fostu umblat ace ti rumâni den satul Bâlta tot cu minciuni ca s scape de rumânie i i-au fostu scos den divan cu rea ru âne i au fostu r mas rumânii de lége i de judecat ca s fie rumâni m n stirii ce scrie mai sus, cum au fostu i precum i-au dat Stoichi a vistiiariul. i tot au inut sfânta m n stire Strâmba acestu sat Bâlta cu to i rumânii cu bun pace pân în zilele lui Gligore vod , a doao domnie. Deci, cându au fostu atunce, iar ace ti rumâni den satul Bâlta, ei iar s-au fostu r dicat cu pâri i au mersu de s-au pârat de fa cu Necula M gălea i cu Dumitra co, cumna ii lui Stamatie peharnic, în divanul cel mare, ar tându toate c r ile ce au avut de pâri i de r mas. Deci, Gligorie vod , domniia lui v zând cum c umbl rumânii den Bâlta cu pove ti, f când multe feliuri de pâri ca s scape de rumânie, domniia lui înc au judecat pre direptu i pre lége, dempreun cu tot divanul, i iar au fostu r mas rumânii de lége i de judecat . i iar au inut sfânta m n stire ce easte mai sus-zis acestu sat Bâlta cu to i rumânii cu bun pace pân acum în zilele domni<i>i méle.

Deci, cându au fostu acum, iar rumânii den satul Bâlta, ei cu multe me te uguri au apucat cartea lui Alexandru vod ce le-au fostu f cut cându i-au r scump rat de rumânie, care carte s-au fostu luat de la mâna lor den divan la zilele lui Leon vod , care o au fostu pus z log Stamatie peharnic la Necula c pitan Glogoveanul. i cu acea carte a lui Alexandru vod iar s[-au sc]²ulat rumânii cu pâri i au venit de s-au întrebat de fa cu p rintele Pahomie egumenul i cu Necula M gălea i Barbul den Cop céni, nepo ii lui Milo logof t, str nepo ii Stoichi ii vistier, ctitorii sfintii m n stiri Strâmba, înaintea domni<i>i méle în divan, la conacul de la m n stirea domni<i>i méle de la Hurezi. i a a pârau³ rumânii den satul Bâlta cum c ei s-au r scump rat cu bani de la Alixandru vod , iar acum Necula i Barbul le fac n paste de-i rumâné te f r direptate, iar Necula i Barbul, împreun cu p rintele Pahomie egumenul, ei au scos înainte domni<i>i méle în divan întâi cartea lui Leon voievod de pâri i de r mas, leat 7138, i cartea r posatului str mo ului domni<i>i méle, Io Matei B s rab voievod, leat 7141, i cartea r posatului Costandin

erban voievod, leat 7163, i cartea lui Gligorie voievod, leat 7180, toate de pâr i de r mas de s-au citit toate pre rându în divan, înaintea domni<i>i méle. Într-acéea i domniia mea, împreun cu to i cinsti ii diriguitorii domni<i>i méle i bine am adev rat domniia mea cum c acestu sat Bâlta cu to i rumânii easte cump rat cu bani de Stoichi a vistier i dat de poman la sfânta m n stare Strâmba. i v zându domniia mea c r ile acestor r posa i domni ce scriu mai sus, tot de pâr i de r mas, bune i drepte la sfânta m n stare, domniia mea înc am judecat cu tot divanul cum c nu s-au c zut lui Alexandru vod s r scumpere acestu sat Bâlta cu rumânii, fiind satu boierescu i cump rat cu bani i dat de pomean la sfânta m n stare, ci am judecat domniia mea i i-am dat sfintei m n stiri s fie rumâni cum au fostu i mai denainte i cartea lui Alexandru vod , care au fostu f cut la mâna rumânilor f r direptate, o am spartu domniia mea în divan i pre rumâni i-am [dat]⁴ domniia mea în mâna p rintelui Pahomie egumenul i a Neculii M gălii i Barbul, ctitorii sfintei m n stiri, s fie sfintii m n stiri rumâni i s -i ie precum i-au inut i pân acum.

Dereptu acéea, am dat domniia mea aceast carte a domni<i>i méle sfintii i dumnezeie tii m n stiri ce s chiam Strâmba i p rintelui Pahomie egumenul i tuturor p rin ilor c lug ri de la aceast sfânt m n stare ca s aib a inérea i a st pâni sfânta m n stare acestu satu Bâlta tot satul cu tot hotarul i cu to i rumânii, cu tot venitul, cu bun pace, s fie sfintii m n stiri mo ie st t toare, pentru c au r mas rumânii dentr-acestu sat Bâlta de judecat den divan denaintea domni<i>i méle.

И не вт кождо непоколѣвимо, поризмо господства ми.

Сеже оубо сведѣтеле поставлѣем господство ми: пан Корнѣ Ерѣилоюл вел бан и пан [...] ⁵ вел дворник и пан Дѣнокл Рѣдѣнѣл вел логофет и пан Михан Кантакозено вел спатар и пан Шербан Гречѣнѣл вел вистѣр и пан Костандин Уорогърлѣнѣл вел ключер и пан Дѣмитракшо Карамалѣл вел постелник и пан Верго вел пехарник и пан Радул Изворанѣл вел столник и пан Шербан Кантакозено вел комис и пан [...] ⁵ вел слѣдѣр и пан Костандин Корвѣнѣл вел питар. И исправник, Дѣнокл Рѣдѣнѣл вел логофет.

И азъ, Михан, сынъ Стан логофет вт Тръговице, написах ла m n stirea Hurezii, мѣсеца юнѣе кд дъни, а вт Ядама даже до нынѣ, теченіе лѣтом ѣзг и вт Рождество Христа ѣхче ⁶.

† Іw Костандин воевода, милостію Божію господарь.

Іw Костандин воеводъ <m. p.>

Diicul Rudenul vel logof t procitenomu <m.p.>

DANIC, Ep. Râmnic, XCIX/6. Orig. rom., hârtie (45,5 x 61), sigiliu mijlociu timbrat, c zut; restaurant.

EDI II: *Constantin Brâncoveanu 300. Documente de arhiv*, 2014, p. 130-131, nr. 58 (facsimil).

¹ трроиць.

² Loc ters în orig.

³ пѣрърѣ.

⁴ Loc rupt în orig.

⁵ Loc gol în orig.

⁶ „, i de nimeni neschimbat, dup porunca domniei mele. Iat dar i martori am pus domniia mea: pan Cornea Br iloiul mare ban i pan [...] mare vornic i pan Diicul Rudeanul

mare logof t i pan Mihai Cantacozeno mare sp tar i pan erban Greceanul mare vistier i pan Costandin Ciorogârleanul mare clucer i pan Dumitra co Caramanlâul mare postelnic i pan Vergo mare paharnic i pan Radul Izvoranul mare stolnic i pan erban Cantacozeno mare comis i pan [...] mare sluger i pan Costandin Corbeanul mare pitar. i ispravnic, Diicul Rudeanul mare logof t.

i eu, Mihai, fiul lui Stan logof t din Târgovi te, am scris la m n stirea Hurezii, luna iunie 24 zile i de la Adam pân acum, trecerea anilor 7180 i de la Na terea lui Hristos 1695”.

III

1705 (7213) ianuarie 28

† Милостією Божією, Їв Костандин воеводъ и господинъ Зимле Блахиское. Писах господство ми voao 12 boiari carie sânte i lua i pe r va le domni<i>i méle de Barbul cu v ru-s u, Necula din Cop céni, i de Iona co Bojinc cu v ru-s u, Dr ghici din Frânce ti, ca s le hot râ i mo iia Frânce tii, ot sud Gorj, i mun ii b l ii de acolo. C tr aceasta v fac domniia mea în tire în vrême ce ve i vedea aceast carte a domni<i>i méle i cu sluga domni<i>i méle [...] ¹ vtori portar, iar voi când va fi la zi i la soroc s ave i a v strânge cu to i<i> acolo i s fie to i mo nénii de fa s le citi i tuturor c r ile i zapisele i s alége i toat partea de mo ie a Barbului cu v ru-s u, Necula, cât au de cump r toare de mo i-s u, Stoica vistier, s -i hot rasc de c tr Iona co Bojânc i de c tr v ru-s u, Dr ghici, pre c ri i pe zapise i s puie pietre. A ijderea, s lua i iar seama² i pentru mun ii b l ii ce au gâlceav întru dân ii ca s vede i cine pre unde ine i trecut-au Iona co Bojânc cu v ru-s u peste hotar ca s calce mun ii Barbului i cu ai v ru-s u, au ba? Foarte bine s le lua i [s] ¹seama², s -i îndrepta i i s -i a za i i s le face i scrisori pre la mâinile lor ca s nu mai fie gâlceav întru dân ii.

A ijderea, s mai lua i seama² i pentru ni te rumâni din Guréni i din Pe ti ani, carie sânt cump ra i de Stoica vistier, s vede i s -i judeca i cu zapisele Stoic i vistier au nu sânt, precum ve i afla voi cu sufletele voastre mai cu dreptate, s -i judeca i i s -i împ ca i. Într-alt chip s nu fie, c a a easte porunca domni<i>i méle.

И исправник, саам рече господства ми.

Генаріе ки дъни, лѣт ꙗꙗꙗ <1705>.

† Їв Костандин ввеводъ, милостію Божію господинъ.

Procit vtori logof t <m.p.>

DANIC, Ep. Râmnic, XCIX/8. Orig. rom., hârtie (21,5 x 31,50), sigiliu mijlociu al domnului în chinovar.

¹ Loc gol în orig.

² сѣама.

³ Loc rupt în orig.

IV

1804 aprilie

† Eu Mariia, soția dumnealui Costandin Râioanu, împreună cu doi fii ai miei, Ioan și Radul, dat-am adevărat încredințat zapisul nostru la Sfânta Episcopie a Râmnicului și la cinstită mână preasfințită sale prințelului episcopul Râmnicului și de obște prințel al acelei eparhii chiriochir Nectarie și la tot soborul prinților ca să fie cunoscut încredințat cum că sfânta mână stire Strâmba, din sud Gorjiu, la care se prinzua te hramul Sfintei nedespărțitei într-o ființă Troi, easte zidit den temelie și înzestrat cu moșii, cu igani și cu alte trebuințioase acareturi spre podoaba și bun starea sfintei mână stiri de neamul rposatului b rbatu meu, Costandin Râioanu. La care sfânt schit den vechime se orânduiesc igumena și de la Sfânta Episcopie și chivernisea cu bun orânduială atât pe cei ce se afla la sfântu schit sfântii prințelii, cât și pe robii și mișcătoare nemișcătoare lucruri ale numitului schit și ctitorii nu se amesteca la cel mai mic lucru, fără decât vedea totdeauna bună și rea iconomia igumenaului ce erea și ori înspre sau din gură arăta [...] de preasfințita prințele episcopul al acelei eparhii. Dar igumena și ce erea pe acea vreme la întâmplătoare r zvl tire și r zboaie ce se întâmpla la acel loc, avea obiceiul ca toate scrisorile moșilor și odoarele sfintei biserică să le facă teslim în mână ctitorilor ca să se afle la bună pază până va trece r zvl tirea și într-aceasta și chip s-au urmat până la vremea r zboiului neamului, dar la vremea aceea a r zboiului r posatului b rbatu meu, Costandin Râioanu, având toate sineturile și lucrurile sfântului schit Strâmba, ca unul ce se tragea din neamul ctitorilor, având și puterea oamenilor întru a să stăpânească, s-au sculat și au izgonit pe igumena u Chesarie ce erea pe acea vreme și au făcut zapt sfântu schit și toate lucrurile schitului, mișcătoare și nemișcătoare, și stăpânind ca un stăpân nu numai în toată vremea a r zvl tirii, ci și pe urmă.

V zând apoi ceilalți ctitori și alii boiari cari după vremea dădese dăniile și acestea odoare la numitu sfânt schit cum că r posatului b rbatu meu cu sfătuire nu se lasă de stăpânirea sfintei mână stiri, au dat jalbă la preaînălțatul nostru domn Alexandru voievod Moruzi, plângându-se pentru necuvioasă stăpânirea dumnealui b rbatu meu și cum că orișăr mâie sfântu schit cu toate lucrurile lui metoh la Sfânta Episcopie, precum au fost și mai înainte, iar de nu și ceialalți ctitori și boiari cari au dat dăniile și a fie țecare al său, care jalbă au orânduit-o măriia sa către dumnealui postelnic Alexandru Gherache caimacam Craiovei și către cinstii boierii divani și să cerceteze cu deam rântul [...]. La orânduita și s-au înfiat la cinstitu divan atât pentru b rbatu-mieu, cât și ceialalți j luitori boiari ctitori, ar tând hrisoavele și scrisorile sfântului schit, aducând și mărțurii oameni b rțâni și cinstii cari și ția. și după cu deam rântu cercetare ce au făcut dumnealui caimacam și ceialalți boiari divani și, prin anafora au hotărât (cu toată voința celorlalți ctitori) cum că sfântu schit cu toate lucrurile sale și r mâie iar supt stăpânirea Sfintei Episcopii Râmnicu, precum și mai înainte au fost. și cu toate acestea, r posatului b rbatu meu tot nu s-au lăsat, ci s-au dus la București ca să dea apela și atuncea s-au întâmplat și maziliia m rici și sale Moruzi voievod și de atunci r posatului b rbatu meu au lăsat lucru balt, fără a porni jalbă la alt domn și să caute stăpânirea schitului. și pe urmă și s-au întâmplat și sfârșitu vieții sale, adică obtească moarte și au petrecut în viața cea vecinică, rămânându eu cu trei copii și cu maica r posatului b rbatu meu, fără a avea cea mai puțin stăpânire la nici un lucru al sfântului schit, fiindcă de când s-au făcut hotărârea cinstului divan al Craiovei au orânduit preasfințita prințele episcop igumena și printru chiverniseala sfântului schit.

și pe urmă și r posata Ani a soacră-mea, maica r posatului b rbatu-mieu, fiind atunci la adânci b rțâne și și cunoscând sfârșitul vieții sale și socotind că toate cele de aici

sânt zadarnice i mincinoase, iar cele de acolo sânt vécinice i adevate, s-au ispovedit ispovedanie des vâr it i adev rat i cu lacrimi fierbin i i cu durére a sufletului au ar tat la toate rudele i la to i câ i s-au aflat fa acolo cum c sfântu schit Strâmba au fost danie din vechime la Sfânta Episcopie a Râmnicului i cum c r posatu fiul dumisale Costandin f r de cuvânt i f r de dreptate [...] ¹ s st pâneasc . i spre adev rat ar tarea cuvintelor dumneaei au chemat un logof t i au f cut diiat ar tând i în scris p ntru această danie, fa fiind i boieri de cinste i mari, carii s-au i isc lit m rturii, care diiat dup ce au ispr vit-o i au înt rit-o cu m rturii de boiari cinsti i (carii i pân acum tr iesc) au f cut-o teslim în mâna dumnealui vistierului Costandin Gianoglu cu tot sufletu rugându-l ca s o dea preasfin i<i> sale p rintelui nostru episcopul Râmnicului la Bucure ti, fiindc se afla atunci cu ederea acolo i cu multe rug ciuni s roage despre partea dumnealui p preasfin iia sa ca cu tot sufletul i cu toat inima s ierte atât p dumneaei r posata soacra mea, cât i p r posatu b rbatu meu c rele au îndr znit i au întrat cu st pânirea la veche danie a Sfînteii Episcopii i dumnealui vistier au urmat dup rug ciunea r posatei soacr -mea.

Dar, eu precum am zis mai sus, r mâind v duv cu doi copii i cu o fat de m ritat, aflându-m i la stenahoria cheltuieiilor dup pricina r zvl tirilor ce au trecut i neavând nici o chiverniseal p ntru chivernisirea copii<lor> i pentru m ritatu fiicei-mele, având i scrisorile sfînteii m n stiri toate în mâna mea din zilele r posatului b rbatului meu, trebuin e i mult s r cie m-au îndemnat de am îndr znit ca s întru în st pânirea sfântului schit, precum i pentru b rbatu-mieu de m-am dus la sfântu schit cu to i oamenii miei ca s izgonesc p igumenu ce l-au orânduie de c tr Sfânta Episcopie i s fac zapt venitul. Auzind aceasta preasfin iia sa p rintele episcopul nostru prin anafora au ar tat dumnealui caimacam i s-au trimis mumba iri i m-au adus la Craiova ca s ne judec m la cinstitu divan. i viind eu aici am pus mijlocitori cinsti i boiari c tre preasfin iia sa ca s ma iarte de rea urmare ce am f cut den pricina s r cii i stenahoriei i preasfin iia sa dup ce s-au pli roforisit de la boiari cinsti i cum c sânt cu adev rat s rac i cum c ne-am apropiat s ne piardem i sufletele de mare s r cie i dup ce am c zut i eu cu mare rug ciune au binevoit ca un milostiv i de ob te p rinte al v duvelor i al tuturor s racelor ace tii eparhii ca i trupé te [...] ¹ s r cia i suflete te s m izb veasc din p catul furului de biséric i s nu mai fiu amestecat la ale m n stirii i au priimit la Sfânta Episcopie pe doi copila i ai miei s -i dea la înv tura c r ii grece ti, s -i hr neasc i s -i îmbrace pân vor ie i ciraci ai preasfin ii sale. Îns , milostivindu-se preasfin iia sa i spre a mea s r cie i v duvie au orânduie p ntru a mea hran s mi s dea de c tre Sfânta Episcopie p toat luna câte taleri 30, adic treiz ci (i prin mijlocirea preasfin ii sale s s mijloceasc la m ritatu copilei, s m miluiasc ori de la cutie sau de unde se va socoti dup cum va putea), care taleri 30 p lun s s dea numai mie s race i v duve în toat viia a mea, fiindc a a s-au g sit cu cale de c tre preasfin iia sa. i fereasc Dumnezeu de s va întâmpla moarte preasfin i<i> sale i eu voi fi cu viia , ori pe care va alége sfântu Dumnezeu în locu preasfin ii sale s -mi dea cât voi tr i orânduie ii taleri treiz ci p lun , iar dup moartea mea s nu aib nici copii miei, nici altcineva i din rudele so ului meu, ori dintr-al meu, a pretenderisi de la sfânta episcopie ori acei taleri 30 p lun sau altceva i pân la un ban i nici s s améstece la cel mai mic lucru din mi c toare i nemi c toare lucrurile sfântului schit, decât singur Sfânta Episcopie s le st pâneasc i s le dichiseasc ca lucrurile sale f r str mutare i vécinice în tot veacul. Dar tr înd într-aceast zadarnic i vrémelnic lume, ori eu sau dup moartea mea, copii miei sau altcineva i din neamul b rbatului meu i al meu s va cerca p ntru oare ce s strice această danie s fie datori s pl teasc la Sfânta Episcopie îndoie i întreit nu numai aceea ce am luat eu p lun i cheltuiala la hran , îmbr c mintea i înv tura

copiilor miei, ajutorul mîritului fiicei mîle, cheltuiala judecîlor pentru moşii, ci toate celelalte cheltuieli cîte sînt vorîntîmpla pînă la aceea vrîme.

Îi fiindcă pîntru moşia Bălta am avut multe judecîi cu sîtîni, bîltîni cari o cotropesc, la care judecîi am cheltuit taleri 320, adică trei sute doazeci, s-au fîg duit preasfînşia sa cîde va rîmînea moşia la mînstire sîmi întoarcî preasfînşia sa atît aceşti taleri 320 cheltuiala, cît şi taleri doazeci şi cincizeci, care sînt datoare la Mihai arendaşul ot Brîdicîni din pricină cîi dedesem cu arenda această numit moşie şi sîtîni bîltîni nu s-au îng duit, cari sîtîni sînt osîndîi la toate judecîile cîte m-am judecat cu ei sîimplinească venitu în cît vrîme au stîpînit cu zorbalăcîi de sîva împlini acel venit de la dîni şi sîsî fac teslim la sfînta mînstire sîmi sîdea acei taleri doazeci şi cincizeci ca sîmplîtesc de arendaşi.

Acestea urmîndu-se fie tîcare la vrîme, precum mai sus sîcîprinde, preasfînşia sa sîaib de acum toată stîpînirea mînstirii, moşii şi iganilor, cari sînt ai neamului bîrbatului meu, cari s-au stîpînit şi mai înapoi de cître igumenaşi ce erea pe vrîme orînduşi. Nici eu, nici copii miei, nici altul din neamul bîrbatului meu şi al meu sînu mai avem a ne mai amesteca sîmai stîpînim ori moşie, ori igani sau altceva care easte de la neamul bîrbatului meu care s-au gîsit supt stîpînirea mînstirii şi episcopii noastre pînă la un fir. Şi spre încredinarea acestui aez mînt am dat şi toate scrisorile ale moşii şi [...]¹ mînstirii, precum prin deosebit foaie iscîlită sîcîprinde.

Îi pîntru această danie ce am fîcut la Sfînta Episcopie a Rîmnicului ca sîrîmîie în vîci bună stîpînire mînstirea Strîmba, chivernisîndu-se de cître preasfînşia sa pîrintele episcopul şi de cître Sfînta Episcopie, am dat acest al nostru zapis spre întîrire şi bună încredinare cele mai sus-zise în mîna preasfînşii sale.

Dar cînd Sfînta Episcopie nu va împlini cîte sîcîprind într-acest zapis, atunci zapisul acesta al nostru sîfir aneros şi spre mai buna încredinare am iscîlit, faî fiind şi alî cînstii boieri martori cari mai jos sîvor iscîli.

1804 aprilie.

Mariia, soşia rîposatului Costandin Rîio anul, adeverez.

Eu Iordache Otetele anu, fratele mai sus-numitei, care cu voia dumneai am iscîlit-o, ne tîind dumneai cartea adeverez

[...] ¹ biv vel clucer martor

[...] ²

Dumitrache [...] ¹ vel arma martor³.

DANIC, Ep. Rîmnic, C/57. Orig. rom., hîrtie (23,5 x 35).

¹ Indescifrabîl.

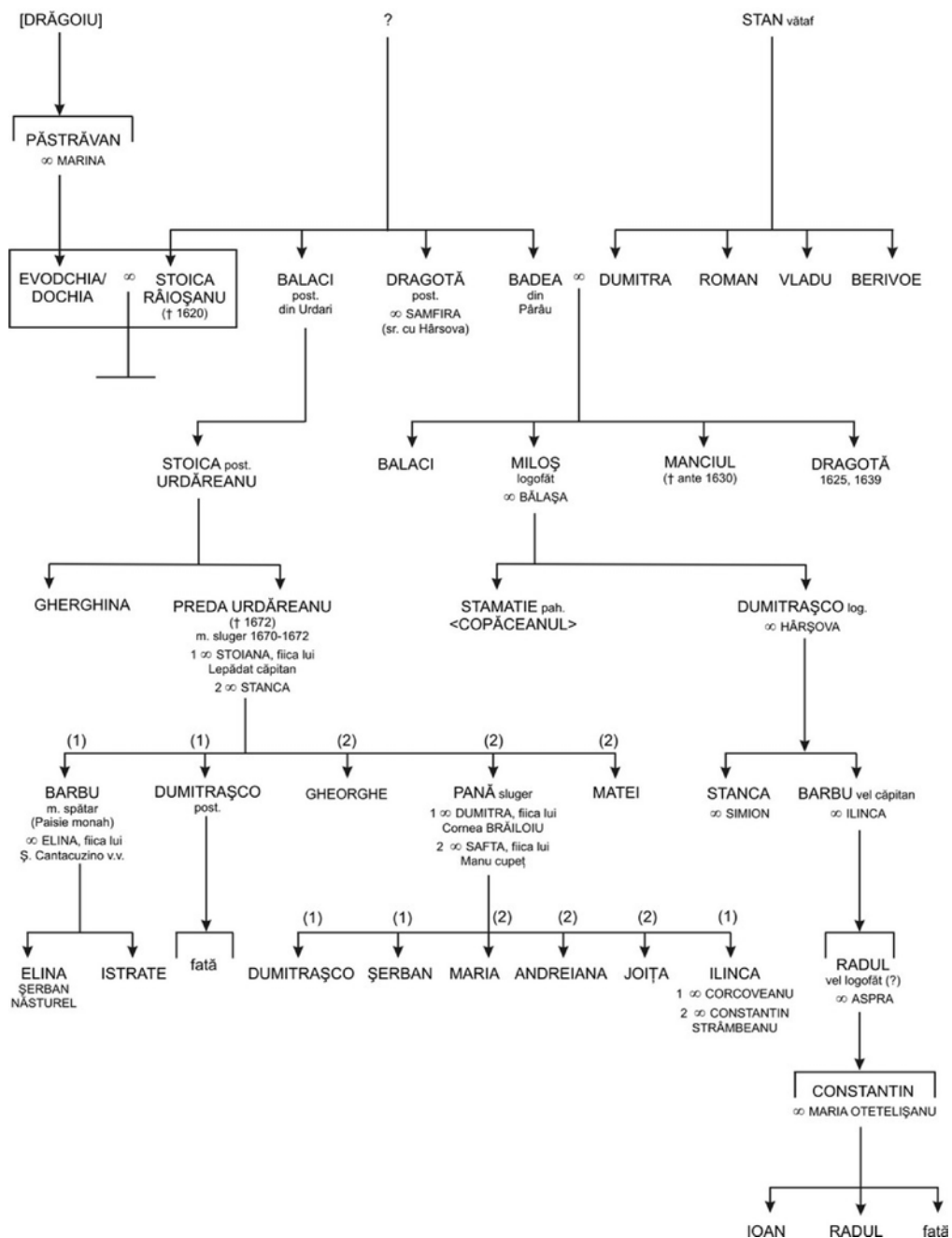
² Semn tur greac indescifrabîl.

³ Semn turi autografe.

Stoichi Ro ianu i Dochia, so ia sa
(dup *Gorjul istoric i pitoresc*, Tg. Jiu, 1904, p. 219)

NEAMUL BOIERILOR RÂIOȘANU

The founders of the Strâmba Monastery. New documentary evidence

Abstract

The aims of the present study are twofold. The first one is to research into the history of the Strâmba Monastery, founded in the Gorj region at the beginning of the 17th century by Stoichi a Râio anul, an important dignitary of that time. The second is to reconstruct, as far as possible, the genealogy of the founding family. At the beginning of the year 1620, Stoichi a Râio anul decided to entrust the biggest part of his wealth to the monastery of Strâmba. In addition, he placed the same monastery under the protection of the Wallachian lord and of the metropolitan bishop. For the next two centuries, Stoichin 's endowment of the monastery was to be challenged both by his relatives and by the Wallachian lords. Thus, some of the lords, such as Gavril Movil and Alexandru Ilia , tried to settle Stoichi a's debts by confiscating some of the monastery villages. Simultaneously, Stoichi a's relatives argued that they bought back from the Wallachian lords the right of patronage over the monastery. For that reason, they frequently interfered in the life of the monastery and even used for their own purposes the monastic wealth. The monks had a long and strenuous judicial fight with Stoichi 's collateral descendants, which ended in an agreement only at the beginning of the nineteenth century. Thus, the founding family finally gave up any patronage right and acknowledged that the monastery of Strâmba was places solely under the obedience of the Râmnic bishopric. The study has an appendix that includes several, previously unpublished, documents that shed new lights on this lengthy dispute.

Keywords: Strâmba Monastery; Stoichi a Râio anul; genealogy; right of patronage.

ABREVIERI

<i>AARMSI</i>	= Analele Academiei Române, Memoriile Sec iunii Istorice
<i>AARMSL</i>	= Analele Academiei Române, Memoriile Sec iunii Literare
<i>AB</i>	= Arhivele Basarabiei
<i>ACNSAS</i>	= Arhivele Consiliului Na ional pentru Studierea Arhivelor Securit ii
<i>AE</i>	= L'Année Epigraphique
<i>AIR</i>	= Arhiva Istorica României
<i>AIAC</i>	= Anuarul Institutului de Istorie i Arheologie Cluj
<i>AIIAI</i>	= Anuarul Institutului de Istorie i Arheologie „A. D. Xenopol”, Ia i
<i>AIIC</i>	= Anuarul Institutului de Istorie Cluj
<i>AIINC</i>	= Anuarul Institutului de Istorie Na ional , Cluj
<i>AIIX</i>	= Anuarul Institutului de Istorie „A. D. Xenopol”, Ia i
<i>ALIL</i>	= Anuarul de Lingvistic i Istorie Literar , Ia i
<i>ALMA</i>	= <i>Archivum Latinitatis Medii Aevi</i> . Genève.
<i>AmAnthr</i>	= American Anthropologist, New Series, Published by Wiley on behalf of the American Anthropological Association
<i>AMM</i>	= Acta Moldaviae Meridionalis, Vaslui
<i>AMN</i>	= Acta Musei Napocensis
<i>AMR</i>	= Arhivele Militare Române
<i>ANB</i>	= Arhivele Na ionale, Bucure ti
<i>ACNSAS</i>	= Arhiva Consiliului Na ional pentru Studierea Arhivelor Securit ii
<i>AMAE</i>	= Arhiva Ministerului Afacerilor Externe
<i>ANDMB</i>	= Arhivele Na ionale. Direc ia Municipiului Bucure ti
<i>ANI</i>	= Arhivele Na ionale, Ia i
<i>ANIC</i>	= Arhivele Na ionale Istorice Centrale
<i>ANSMB</i>	= Arhivele Na ionale. Serviciul Municipiului Bucure ti
<i>ANV</i>	= Arhivele Na ionale, Vaslui
<i>AO</i>	= Arhivele Olteniei
<i>AP</i>	= Analele Putnei
<i>APH</i>	= Acta Poloniae Historica, Varovia
<i>AR</i>	= Arhiva Româneasc
<i>ArhGen</i>	= Arhiva Genealogic
„Arhiva”	= „Arhiva”. Organul Societ ii tiin ifice i Literare, Ia i
<i>ArhMold</i>	= Arheologia Moldovei
<i>ASRR</i>	= Arhiva Societ ii Române de Radiodifuziune
<i>A UI</i>	= Analele tiin ifice ale Universit ii „Al. I. Cuza”, Ia i
<i>ATS</i>	= Ancient Textile Series, Oxbow Books, Oxford i Oakville
<i>AUB</i>	= Analele Universit ii „Bucure ti”
<i>BAR</i>	= Biblioteca Academiei Române
<i>BArchB</i>	= Bundesarchiv Berlin
<i>BAR int. ser.</i>	= British Archaeological Reports, International Series
<i>BBR</i>	= Buletinul Bibliotecii Române
<i>BCIR</i>	= Buletinul Comisiei Istorice a României
<i>BCMI</i>	= Buletinul Comisiei Monumentelor Istorice
<i>BCU-Ia i</i>	= Biblioteca Central Universitar , Ia i

- BE* = Bulletin Epigraphique
BF = Byzantinische Forschungen, Amsterdam
BMI = Buletinul Monumentelor Istorice
BNB = Biblioteca Na ional Bucure ți
BNJ = Byzantinisch-Neugriechische Jahrbücher
BOR = Biserica Ortodox Român
BS = Balkan Studies
BSNR = Buletinul Societ ții Numismatice Române
CA = Cercet ri arheologice
CAI = Caiete de Antropologie Istorice
CB = Cahiers balkaniques
CC = Codrul Cosminului, Suceava (ambele serii)
CCAR = Cronica cercet rilor arheologice din România, CIMEC, Bucure ți
CDM = *Catalogul documentelor moldovene ți din Arhivele Centrale de Stat*, Bucure ți, vol. I-V; supl. I.
CD R = *Catalogul documentelor rii Române ți din Arhivele Statului*, Bucure ți, vol. II-VIII, 1974-2006
CI = Cercet ri istorice (ambele serii)
CIL = *Corpus Inscriptionum Latinarum*, Berlin
CL = Cercet ri literare
CT = Columna lui Traian, Bucure ți
Cv.L = Convorbiri literare (ambele serii)
 „Dacia”, *N.S.* = Dacia. Nouvelle Série, Revue d'archéologie et d'histoire ancienne, Bucure ți
DANIC = Direc ia Arhivelor Na ionale Istorice Centrale
DGAS = Direc ia General a Arhivelor Statului
DI = Diplomatarium Italicum
DIR = *Documente privind istoria României*
DOP = Dumbarton Oaks Papers
DRH = *Documenta Romaniae Historica*
EB = Études Balkaniques
EBPB = Études byzantines et post-byzantines
EpigrAnat = Epigraphica Anatolica, Münster
 Gerión = Gerión. Revista de Historia Antigua, Madrid
GB = Glasul Bisericii
 „Hierasus” = *Hierasus*. Anuarul Muzeului Jude ean Boto ani, Boto ani
HU = Historia Urbana
HUI = Historia Universitatis Iassiensis, Ia i
IDRE = *Inscriptions de la Dacie romaine. Inscriptions externes concernant l'histoire de la Dacie*, I-II, Bucarest, 1996, 2000
IGLR = *Inscrip iile grece ți i latine din secolele IV-XIII descoperite în România*, Bucure ți, 1976
ILLPecs = *Instrumenta Inscripta Latina. Das römische Leben im Spiegel der Kleininschriften*, Pecs, 1991
IL Afr = *Inscriptions latines d'Afrique* (Tripolitaine, Tunisie, Maroc), Paris, 1923
ILB = *Inscriptiones Latinae in Bulgaria repertae. Inscriptiones inter Oescum et Iatrum repertae*, Sofia, 1989
ILLPRON = *Inscriptionum Lapidarium Latinarum Provinciae Norici usque ad annum MCMLXXXIV repertarum indices*, Berlin, 1986
ILS = *Inscriptiones Latinae Selectae*, 1892
IN = „Joan Neculce”. Buletinul Muzeului Municipal Ia i
ISM = *Inscrip iile din Scythia Minor grece ți i latine*, Bucure ți, vol. I-III, 1983-1999
JGO = Jahrbücher für Geschichte Osteuropas
JL = Junimea literar

<i>JRS</i>	= The Journal of Roman studies, London
<i>LR</i>	= Limba român
<i>MA</i>	= Memoria Antiquitatis, Piatra Neam
<i>MCA</i>	= Materiale i cercet ri arheologice
<i>MEF</i>	= <i>Moldova în epoca feudalismului</i> , vol. I-XII, 1961-2012, Chi in u
<i>MI</i>	= Magazin istoric
<i>MM</i>	= Mitropolia Moldovei
<i>MMS</i>	= Mitropolia Moldovei i Sucevei
<i>MO</i>	= Mitropolia Olteniei
<i>MOF</i>	= Monitorul Oficial al României
<i>NEH</i>	= Nouvelles études d'histoire
<i>OI</i>	= Op iuni istoriografice, Ia i
<i>OPEL</i>	= <i>Onomasticon provinciarul Europae latinarum</i> , vol. I-IV, Budapesta-Viena, 1994-2002
<i>RA</i>	= Revista arhivelor
<i>RC</i>	= Revista catolic
<i>RdI</i>	= Revista de istorie
<i>RER</i>	= Revue des études roumaines
<i>RESEE</i>	= Revue des études Sud-Est européennes
<i>RHSEE</i>	= Revue historique de Sud-Est européen
<i>RI</i>	= Revista istoric (ambele serii)
<i>RIAF</i>	= Revista pentru istorie, arheologie i filologie
<i>RIB</i>	= <i>Roman Inscriptions of Britain</i>
<i>RIR</i>	= Revista istoric român
<i>RIS</i>	= Revista de istorie social
<i>RIU</i>	= <i>Die römischen Inschriften Ungarns</i> , Budapest, 1972-1984
<i>RITL</i>	= Revista de istorie i teorie literar
<i>RJMH</i>	= The Romanian Journal of Modern History, Ia i
<i>RM</i>	= Revista muzeelor
<i>RMM-MIA</i>	= Revista muzeelor i monumentelor, seria Monumente istorice i de art
<i>RRHA</i>	= Revue roumaine de l'histoire de l'art
<i>RRH</i>	= Revue roumaine d'histoire
<i>Rsl</i>	= Romanoslavica
<i>SAI</i>	= Studii i Articole de Istorie
<i>SCB</i>	= Studii i cercet ri de bibliologie
<i>SCIA</i>	= Studii i cercet ri de istoria artei
<i>SCIM</i>	= Studii i cercet ri de istorie medie
<i>SCIV/SCIVA</i>	= Studii i cercet ri de istorie veche (i arheologie)
<i>SC I</i>	= Studii i cercet ri tiin ifice, Istorie
<i>SEER</i>	= The Slavonic and East European Review
<i>SJAN</i>	= Serviciul Jude ean al Arhivelor Na ionale
<i>SMIM</i>	= Studii i materiale de istorie medie
<i>SOF</i>	= Südost-Forschungen, München
<i>RdI</i>	= Revist de istorie
<i>ST</i>	= Studii Teologice, Bucure ti
<i>StAntArh</i>	= Studia Antiqua et Archaeologica, Ia i
<i>TV</i>	= Teologie i via a, Ia i
<i>ZB</i>	= Zeitschrift für Balkanologie
<i>ZPE</i>	= Zeitschrift für Papyralogie und Epigraphik
<i>ZSL</i>	= Zeitschrift für Siebenbürgische Landeskunde